

toekomstbeeld der techniek

31-9

de belastingdienst

deelstudie van
micro-elektronica in beroep en bedrijf

samensteller: ir. H.K. Boswijk

projectgroep belastingdienst: mw. G. Emanuels-Iliohan
mr. T. Fransen
H.H. Huizendveld
H. Schut
P. Slump
mr. E.G. Venekamp
L. Voor in 't Holt r.a.

Micro-Elektronica
De Belastingdienst

Deel 1

Micro-elektronica in de praktijk en de rol van de belastingdienst

Samenstelling: A. H. K. Buisson

Programma: Opleiding tot de graad van Bachelor in de Techniek

W. T. Franzen

H. H. Hooftdijk

J. H. H. H. H.

P. Sluip

en: B. G. Vindenberg

L. Van der Vliet

De Technische Hogeschool van Delft
Technische Hogeschool Delft voor Techniek, Ingenieurwetenschappen en Ontwerp

Toekomstbeeld der Techniek 31-9

Stichting Toekomstbeeld der Techniek
Technologische Tendenzen

Stichting Toekomstbeeld der Techniek
(Netherlands Study Centre for Technology Trends)

Micro-Elektronica, De Belastingdienst

Deelstudie van

Micro-elektronica in beroep en bedrijf; balans en verwachting

Samensteller: ir. H.K. Boswijk

Projectgroep Belastingdienst: mw. G. Emanuels-Iliohan
mr. T. Fransen
H.H. Huizendveld
H. Schut
P. Slump
mr. E.G. Venekamp
L. Voor in 't Holt r.a.

Delftse Universitaire pers/1981

De Stichting Toekomstbeeld der Techniek – in 1968 opgericht door het Koninklijk Instituut van Ingenieurs – heeft als doel:

- het van de ingenieurwetenschappen uit bestuderen van mogelijke toekomstige technische ontwikkelingen, in samenhang met andere maatschappelijke ontwikkelingen;
- het op ruime schaal bekend maken van de resultaten van die studies om daarmee bij te dragen tot het verkrijgen van een meer integraal beeld van de toekomstige Nederlandse samenleving.

De Stichting richt zich daarbij tot het bedrijfsleven, de overheden, het onderwijs en – uiteraard – de geïnteresseerde staatsburger.

De Stichting Toekomstbeeld der Techniek is gevestigd in het gebouw van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, Prinsessegracht 23, Postbus 30424, 2500 GK 's-Gravenhage; telefoon (070)-64.68.00.

Uitgegeven door de
Delftse Universitaire Pers
Mijnbouwplein 11
2628 RT Delft
telefoon (015)-78.32.54

Copyright 1981 by Stichting Toekomstbeeld der Techniek.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from Stichting Toekomstbeeld der Techniek.

ISBN 90 6275 074 5

INHOUD

1.	Micro-electronica : de Belastingdienst	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Micro-electronica in beroep en bedrijf; balans en verwachting	1
1.3	Indeling van het rapport	3
2.	De Belastingdienst en zijn omgeving	5
2.1	De taak van de Belastingdienst	5
2.2	De Belastingdienst als organisatie	5
2.3	Het Belastingadvieswezen	6
3.	Uitgangspunten van het automatiseringsbeleid van de Belastingdienst	9
3.1	Inleiding	9
3.2	Kernpunten van het algemene beleid/innovatie-activiteiten	9
3.3	Sociale aspecten	10
3.4	Technische aspecten	13
3.5	Organisatorische en financieel-economische aspecten	13
3.6	Fiscaal-politieke (wetstechnische) aspecten	14
4.	De toepassing van technische hulpmiddelen	17
4.1	De huidige stand van automatisering	17
4.2	Technische ontwikkelingen	19
5.	Productieproces in perspectief	23
5.1	Inleiding	23
5.2	Deelprocessen inkomstenbelasting	23
5.3	Huidige automatisering van de deelprocessen I.B.	27
5.4	Ontwikkelingen rondom de inkomstenbelasting	30
5.5	Micro-electronica als perspectief?	31
5.6	Micro-electronica en de omgeving van het werkproces	34

6. Groeipad 43

7. Samenvatting 47

Bijlage I Organisatiestructuur Rijksbelastingdienst 52

Bijlage II Enkele kwantitatieve gegevens 54

Bijlage III Operationele projecten 57

Bijlage IV Te ontwikkelen informatiesystemen 60

1. MICRO-ELEKTRONICA EN DE BELASTINGDIENST

1.1 Inleiding

In de deelstudie "Micro-elektronica en de Belastingdienst" is getracht een overzicht te geven van de mogelijkheden en de gevolgen van het gebruik van micro-elektronica binnen de belastingdienst. De belastingdienst is een organisatie, die zich vanwege het grote aantal administratieve handelingen en verwerkingen bij een groot deel van haar taken leent voor toepassing van op micro-elektronica gebaseerde apparatuur. In de afgelopen jaren heeft de automatisering zich stapje voor stapje een plaats in deze organisatie weten te veroveren en is al niet meer weg te denken uit het administratieve verwerkingsproces.

De belastingdienst beslaat een breed terrein. Het zou in het kader van deze studie te ver voeren het geheel van verwerkingsprocessen en de mogelijke invloed van micro-elektronica daarop in alle details weer te geven. In hoofdzaak is dan ook volstaan met het geven van een beeld in hoofdlijnen. Wat dieper wordt ingegaan op het gegevensproces rond de inkomstenbelasting.

1.2 Micro-elektronica in beroep en bedrijf; balans en verwachting

"Micro-elektronica en de Belastingdienst" is geschreven als deelstudie van een breed studieproject van de Stichting Toekomstbeeld der Techniek. Deze deelstudie kan echter ook op zichzelf gelezen worden. De brede studie "Micro-elektronica in beroep en bedrijf; balans en verwachting" heeft als doelstelling: het schetsen van een redelijk gedetailleerd, goed onderbouwd en evenwichtig beeld van wat micro-elektronica voor beroep en bedrijf te betekenen zal hebben. Het studiegebied is te omschrijven met twee trefwoorden: "micro-elektronica" en "beroep en bedrijf". Micro-elektronica is hierin in zeer wijde zin op te vatten, d.w.z. als het totaal van nieuwe mogelijkheden die ontstaan door het samenspel van een viertal technische ontwikkelingen:

- chiptechniek;
- computertechniek;
- communicatietechniek;
- meet- en regeltechniek.

Het is juist de combinatie van deze ontwikkelingen die zo'n enorm veld van nieuwe mogelijkheden opwekt. Het gaat naast automatiseringsachtige toepassingen vooral om het informatiebeheer.

De studie en daarmee ook deze deelstudie is toegespitst op "beroep en bedrijf". Aan algemene maatschappelijke aspecten en zaken als de "informatiemaatschappij" wordt slechts zijdelings aandacht besteed. De gehele studie bestaat uit negen deelstudies (waarvan dit boekje er één uitmaakt) en een synthese van de belangrijkste in de deelstudies gevonden inzichten.

De bedoeling van de deelstudies is tweeledig: tezamen dienen ze een beeld te geven van de betekenis die het gebruik van micro-elektronica heeft in technische, economische, sociale, organisatorische en innovatieve zin. Bovendien geeft elke deelstudie een beeld van het spanningsveld dat rondom de introductie van micro-elektronica bestaat. Daarbij moet beseft worden dat door het nog steeds bestaande gebrek aan overzicht (ook binnen bedrijven) en door de grote diversiteit in het veld een scherp en uitgesproken beeld niet altijd gemakkelijk te geven is. Micro-elektronica levert een aantal technische hulpmiddelen die al dan niet kunnen worden toegepast. Het keuzeproces hieromheen kan alleen met zin bekeken worden vanuit de specifieke situatie waarop de keuze betrekking heeft. Het is daarom niet mogelijk te zeggen: dit zijn de technische hulpmiddelen, dus dat gaat gebeuren. Het proces is aanzienlijk ingewikkelder en de rol van de techniek daarin aanzienlijk neutraler. In de deelstudies is daarom uitgegaan van de bestaande productieprocessen en organisatiestructuren. Daarin verweven worden de mogelijkheden die micro-elektronica voor de behandelde sector biedt. Er wordt dan bezien welke mogelijkheden, welke knelpunten, welke bedreigingen en welke wrijfpunten kunnen ontstaan en waaraan bij de introductie van micro-elektronica waarschijnlijk aandacht zal moeten worden geschonken.

Zowel de deelstudies als de synthese dienen dan ook opgevat te worden als een verkenning, niet als een receptenboek.

De synthese van de studie is uitgegeven onder de titel "Micro-elektronica in beroep en bedrijf; balans en verwachting" als publikatie nr. 31 van de Stichting Toekomstbeeld der Techniek.

De deelstudies zijn afzonderlijk gepubliceerd. Het zijn:

nr. 31-1 Micro-elektronica: de Rundveehouderij;

- nr. 31-2 Micro-elektronica: de Grafische industrie en Uitgeverijen;
- nr. 31-3 Micro-elektronica: Procesinnovatie in de sector Elektrometaal;
- nr. 31-4 Micro-elektronica: Produktinnovatie van consumentenproducten en diensten voor gebruik in huis;
- nr. 31-5 Micro-elektronica: het Ontwerpproces;
- nr. 31-6 Micro-elektronica: het Bankwezen;
- nr. 31-7 Micro-elektronica: het Kantoor;
- nr. 31-8 Micro-elektronica: het Reiswezen;
- nr. 31-9 Micro-elektronica: de Belastingdienst.

Twee eerdere publikaties van de Stichting Toekomstbeeld der Techniek, te weten:

- nr. 25: Arts en gegevensverwerking; en
- nr. 28: Distributie van consumentengoederen; informatie en communicatie in perspectief, dienden bovendien als basismateriaal voor de synthese.

1.3 Indeling van het rapport

In hoofdstuk 2 is een kort overzicht gegeven van de taak en de organisatie van de belastingdienst. Voorts vermeldt dit hoofdstuk een soortgelijk overzicht van het belastingadvieswezen.

Hoofdstuk 3 geeft in het kort weer de belangrijkste kernpunten van het algemene beleid van de belastingdienst gerangschikt naar een aantal relevante aspecten.

Hoofdstuk 4 beschrijft de huidige stand van zaken bij de automatisering van de belastingdienst en geeft aan welke technische hulpmiddelen daarbij in gebruik zijn en welke technologische ontwikkelingen mogelijk op de belastingdienst van invloed kunnen zijn.

Het productieproces, waarvoor als voorbeeld de gegevensverwerking met betrekking tot de inkomstenbelasting is gekozen, wordt beschreven in hoofdstuk 5.

De invloed welke de toepassing van micro-elektronica op dit proces kan hebben, komt eveneens in dit hoofdstuk aan de orde.

In het zesde hoofdstuk is in hoofdlijnen aangegeven de weg waarlangs de met de inschakeling van micro-elektronica verband houdende veranderingen kunnen worden bereikt.

Tenslotte volgt in hoofdstuk 7 een aantal samenvattende conclusies.

De deelstudie is tot stand gekomen door de inzet van de hiervoor in het leven geroepen projektgroep. De leden hiervan hebben hun deskundigheid belangeloos en naast hun normale werkzaamheden ingebracht in geschreven bijdragen en inspirerende discussies. De projektgroep bestond uit:

mevr. G. Emanuels	belastingconsulent
mr. T. Fransen	belastingdienst
L. Voor in 't Holt, r.a.	belastingdienst
H.H. Huizendveld	belastingdienst
H. Schut	belastingconsulent
P. Slump	belastingdienst
mr. E.G. Venekamp	belastingdienst.

De projektgroep werd voorgezeten door ir. H.K. Boswijk, projekt-ingenieur bij de Stichting Toekomstbeeld der Techniek en projekt-leider van de hele studie "Micro-elektronica in beroep en bedrijf". Hierbij werd hij geassisteerd door ir. J.F.P. Schönfeld, eveneens projekt-ingenieur bij de Stichting.

2. DE BELASTINGDIENST EN ZIJN OMGEVING

2.1 De taak van de Belastingdienst

De rijksbelastingdienst heeft, als onderdeel van het Ministerie van Financiën, als hoofdtaak: het op basis van de geldende wetgeving heffen en innen van rijksbelastingen. Onder die rijksbelastingen vallen onder andere:

- de inkomstenbelasting;
- de loonbelasting;
- de vermogensbelasting;
- de vennootschapsbelasting;
- de omzetbelasting;
- de motorrijtuigenbelasting.

Daarnaast is aan de belastingdienst krachtens de volksverzekeringswetten de heffing en inning opgedragen van de premies ten behoeve van de sociale verzekeringsfondsen. Tot deze wetten behoren onder andere:

- de algemene ouderdomswet (AOW);
- de algemene weduwen- en wezenwet (AWW);
- de algemene kinderbijslagwet (AKW).

Voorts heeft de belastingdienst tot taak de inning van de gemeentelijke onroerend-goedbelastingen. De heffing daarvan geschiedt door de gemeenten zelf.

De uitvoering van de wetgeving op het terrein van belastingen valt onder de verantwoordelijkheid van de Directeur-Generaal der Belastingen. Met de voorbereiding van de wetgeving op fiscaal terrein is belast het Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken, eveneens een onderdeel van het Ministerie van Financien.

2.2 De Belastingdienst als organisatie

De rijksbelastingdienst is een relatief grote organisatie. Thans zijn bij de dienst bijna 30.000 ambtenaren werkzaam. De heffing van belastingen wordt uitgevoerd door over het land gespreide inspecties, de inning door ontvangkantoren. Deze en andere eenheden (in totaal ca. 300) verrichten voorts controlerende en andere werkzaamheden. Het beheer en het bestuur over de feitelijke uitvoering door de onderscheidene lokale eenheden zijn opgedragen aan acht regionale

directies der rijksbelastingen.

Voor het verrichten van een aantal specifieke uitvoeringstaken behoren voorts tot de rijksbelastingdienst de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst te Haarlem en de Directie Automatisering Rijksbelastingen te Apeldoorn.

Voor een overzicht van de organisatiestructuur van de dienst wordt verwezen naar bijlage I.

Teneinde inzicht te geven in de omvang van de taak van de belastingdienst, is in bijlage II een aantal kwantitatieve gegevens opgenomen.

2.3 Het Belastingadvieswezen

In het samenspel van de belastingdienst met de belastingplichtigen speelt de belastingadviseur een belangrijke rol. In verband met de mogelijke gevolgen die de toepassing van moderne technieken ook voor de belastingplichtigen kan hebben, is in de studie een inbreng van enkele belastingadviseurs geleverd.

Het beroep van belastingconsulent is ongeveer vijftig jaar geleden ontstaan o.a. door de invoering in 1915 van de Wet op de Inkomstenbelasting. Daardoor werden de fiscale wetten gecompliceerder, waardoor vraag ontstond naar onafhankelijke deskundigen gespecialiseerd in de fiscale wetgeving. Vooral de laatste 25 jaar heeft het beroep een grote vlucht genomen, onder andere door:

- . de steeds toenemende gecompliceerdheid van de belastingwetgeving;
- . de voortdurende stroom van fiscale maatregelen;
- . de verzwaring van de belastingdruk.

Het beroep van belastingconsulent of belastingadviseur is een vrij beroep, ten aanzien waarvan geen wettelijke regeling bestaat om het te mogen uitoefenen*.

* In september 1980 is door de Tweede kamer een motie aangenomen waarin de Regering wordt verzocht in overleg te treden met de betrokken organisaties teneinde na te gaan of en zo ja op welke wijze een wettelijke regeling voor het beroep van belastingconsulent zal moeten worden voorbereid.

Belastingconsulenten zijn in Nederland verenigd in een aantal beroepsverenigingen met reglementen, die aangeven onder welke voorwaarden men lid kan worden.

De qua omvang belangrijkste organisaties van belastingadviseurs zijn de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs met ca. 350 leden en de Nederlandse Federatie van Belastingconsulenten met ca. 1.300 leden. Daarnaast zijn er naar schatting 8.000 à 10.000 al dan niet georganiseerde belastingconsulenten en -adviseurs werkzaam.

Uitgaande van een schatting van gemiddeld 2 medewerkers per belastingconsulent zullen in het belastingadvieswezen rond 30.000 personen werkzaam zijn.

De werkzaamheden van de belastingconsulent bestaan in hoofdzaak uit:

. het verzorgen van de aangiften van zijn client t.b.v. de belastingdienst, in het bijzonder voor de Inkomstenbelasting, de Vermogensbelasting en de Vennootschapsbelasting, waaruit kunnen voortvloeien:

- werkzaamheden voor de client bij vragen van en controle-onderzoeken door de belastingdienst;
- het maken van bezwaar namens de client wanneer zijns inziens de belastingdienst afwijkt van de aangifte en het in beroep gaan bij het Gerechtshof en eventueel Hoge Raad, wanneer de belastingdienst en de belastingconsulent niet tot overeenstemming komen;
- . het adviseren van belastingplichtigen - vooral in de ondernemerssfeer - omtrent de fiscale gevolgen van te nemen commerciële beslissingen;
- . de fiscale verplichtingen van zijn client, met inachtneming van de fiscale wetten zo goedkoop mogelijk te regelen.

De verdergaande automatisering van de belastingdienst zal in de toekomst, vooral ten aanzien van het doen van de aangiften, ook van de belastingconsulent aanpassingen vragen.

Overleg tussen belastingdienst en het belastingadvieswezen zal noodzakelijk zijn om werkbesparende procedures met behulp van microlektronica zo goed mogelijk te benutten.

3. UITGANGSPUNTEN VAN HET AUTOMATISERINGSBELEID VAN DE RIJKSBE- LATINGDIENST

3.1 Inleiding

Bij de verkenning van mogelijkheden en invloeden van de toepassing van micro-elektronica en het op basis van die verkenning bepalen van het beleid, dient rekening te worden gehouden met een aantal interne en externe factoren. De analyse van deze factoren bepaalt de richting van het te ontwikkelen beleid, de accenten daarin, alsmede de randvoorwaarden waarbinnen het proces van realisatie van nieuwe micro-elektronicatoepassingen zich zal afspelen.

In het kader van deze studie wordt volstaan met een globale uitwerking van de factoren die voor de automatisering van de belastingdienst belangrijk zijn. Op sommige factoren wordt wat dieper ingegaan, vooral in hoofdstuk 5 waarin een gedetailleerde toespitsing op de inkomstenbelasting (IB) plaatsvindt. Een belangrijke factor voor een nieuw automatiserings- of micro-elektronicabeleid is de huidige stand van de automatisering. Deze is wat uitgebreider beschreven in hoofdstuk 4 en op onderdelen verder uitgewerkt bij de bespreking van het IB-proces.

Een belangrijk uitgangspunt is voorts het algemene beleid dat door de leiding van de belastingdienst wordt gevoerd. Daarvan is een aantal kernpunten en innoverende activiteiten in par. 3.2 globaal weergegeven. Ook hiervan is op sommige onderdelen een nadere uitwerking te vinden in hoofdstuk 5.

Overige belangrijke factoren zijn sociale, technische, organisatorische en financieel-economische aspecten en de relatie met de wetgeving op fiscaal terrein (fiscaal-politieke of wetstechnische aspecten).

3.2 Kernpunten van het algemene beleid/innovatie/activiteiten

De doelstellingen ontleend aan het algemene beleid van de belastingdienst zijn richtinggevend voor het automatiseringsbeleid.

Het algemene beleid van de belastingdienst is gericht op doelmatige en doeltreffende heffing en inning van belastingen. Nevendoelstel-

ling van het algemeen beleid zijn enerzijds het aspect van aanvaardbaarheid van de heffing en de inning voor de belastingplichtigen (rechtsgelijkheid en rechtvaardigheid) en anderzijds het welbevinden van de medewerkers in het werk dat de dienst is opgedragen.

Reeds geruime tijd spelen de volgende factoren een belangrijke rol bij de vormgeving van dit beleid.

Het takenpakket van de belastingdienst is in omvang en moeilijkheidsgraad belangrijk toegenomen. Daarnaast hebben maatschappelijke veranderingsprocessen een toenemende invloed ook op de belastingdienst. Geconstateerd kan worden, dat de maatschappelijke weerstand tegen de hoge belastingdruk toeneemt. Dit heeft geresulteerd in een toename van de fraude, maar ook in een hardere tegemoetreding van de fiscus door de belastingplichtigen. Ook hierdoor is het werk van de belastingdienst ten opzichte van vroeger toegenomen. Tenslotte ervaart ook de belastingdienst de invloed van een steeds sterkere beperking van de financiële armslag van de overheid.

Om aan deze problemen het hoofd te bieden zijn voor een aantal hoofdtaken van de belastingdienst beleidsinitiatieven ontplooid om tot een verbeterde organisatie en aanpak van het werk te komen. De in gang gezette innovatie-activiteiten richten zich o.a. op de volgende onderdelen van de hoofdtaken heffing en inning:

- de aanslagregeling;
- de controle, de fraudebestrijding en sanctiebeleid;
- de invordering;
- de voorlichting en de service.

Een belangrijk kenmerk van het huidige beleid is streven naar meer integratie van de werkzaamheden op de genoemde taakonderdelen door een goede onderlinge coördinatie en samenwerking.

De innovatiestudies hebben bovendien aangetoond dat verdergaande automatisering een belangrijke bijdrage kan leveren aan een wezenlijke oplossing voor de geschetste problemen.

3.3 Sociale aspecten

Ook de belastingdienst ondervindt de invloed van maatschappelijke veranderingsprocessen. Een nog steeds groeiend streven naar een meer persoonlijke benadering van het individu, zowel binnen als buiten het overheidsapparaat, is een belangrijk element van deze veranderingen.

Deze ontwikkeling treedt bij diverse facetten van het overheids-handelen aan het licht. De verdere democratisering van beslissings- en bestuursprocessen vormt bij vele overheidsorganen een belangrijk onderwerp van studie; het vraagstuk van centralisatie en/of decentralisatie van overheidstaken hangt hiermee nauw samen.

Met genoemde veranderingsprocessen houdt ook verband de toenemende behoefte aan tijdige en goede informatie over het handelen van de overheid. De belastingdienst zal bij het verder toepassen van micro-elektronica rekening houden met de volgende factoren, die een belangrijke service-verhogende waarde hebben:

- een accurate en snelle verwerking van de gegevens;
- duidelijke en goed leesbare formulieren en documenten;
- op ieder gewenst moment informatie aan belastingplichtigen omtrent de stand van de verwerking van de gegevens;

Naast de op persoonlijke gegevens gerichte informatieverstrekking en gegevensverwerking, moet de automatisering van de belastingdienst in het kader van een goede voorlichting tegemoet kunnen komen aan de vraag naar algemene informatie ten dienste van personen, groepen, instellingen en organisaties.

Een onderwerp van sociale aard is ook de bescherming van persoonlijke gegevens.

De steeds ruimere toepassing van geautomatiseerde informatiesystemen, ook binnen de rijksbelastingdienst, schept grotere mogelijkheden tot koppeling van informatieverzamelingen. Het gebruik dat deze koppeling met zich mee kan brengen, alsmede het bij de burger ontbreken van zicht op de soort en de juistheid van de vastgelegde gegevens, kan een gevoel van onbehagen opwekken. Een en ander heeft geleid tot het opstellen van regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de burger, waarmede bij het opzetten van geautomatiseerde informatiesystemen rekening wordt gehouden. In par. 6.6.3 wordt wat uitgebreider op dit punt ingegaan.

Voorzover regelingen ontbreken, zal de dienst zelf maatregelen treffen om onoordeelkundig en onnodig gebruik van de over belastingplichtigen opgeslagen gegevens te voorkomen.

Maatregelen van interne controle in de geautomatiseerde informatiesystemen en in de handverwerking zijn noodzakelijk.

Gegevens die voor de belastingheffing en -inning niet meer van belang zijn, worden vernietigd.

In par. 3.2 werd reeds de toenemende tendens tot verzet tegen het overheidsbeleid genoemd. Ondanks de voortdurende zorg van de overheid voor de naleving van maatschappelijk aanvaarde regels, doen zich spanningen voor. Deze leiden in een aantal gevallen tot protesten en acties, die in vorm uiteenlopen van individuele weerstand tot daden van agressie en geweld.

In de relatie tot de belastingplichtigen zal de belastingdienst zich hierop instellen, enerzijds door een actief voorlichtingsbeleid en anderzijds door het treffen van bijvoorbeeld beveiligingsmaatregelen. Zoals reeds is aangegeven, kan de automatisering hierop een positieve invloed uitoefenen.

Een belangrijk sociaal aspect is de relatie van de eigen werknemers van de belastingdienst tot de automatisering.

In par. 3.2 is het welbevinden van de medewerkers van de dienst genoemd. Het gaat bij "welbevinden" om een begrip dat sterk is bepaald door de maatschappelijke ontwikkelingen. Er zijn in dit opzicht twee tendensen waarneembaar. Enerzijds wordt de arbeidsrelatie, die de medewerker aan de organisatie bindt, lossers als gevolg van de tegenstelling werkomgeving - privé-omgeving. De privé-omgeving doet haar invloed sterker gelden dan vroeger. Anderzijds is het streven waarneembaar naar een hechtere arbeidsrelatie. Men wil zichzelf herkennen in datgene wat men in zijn werk doet. Dit uit zich o.a. in het willen zien van resultaat van het eigen werk, inspraak bij de vormgeving van het eigen werk en medezeggenschap bij het bepalen van bedrijfsdoelstellingen. Tegen deze achtergrond is het personeelsaspect bij de automatisering van werkzaamheden bij de belastingdienst evenzeer van grote betekenis. Immers de automatisering heeft massale, vaak eentonige werkzaamheden van de medewerkers overgenomen. Daar staat tegenover dat de resultaten van het werk minder duidelijk en direct waarneembaar zijn geworden. De contacten van mens tot mens zijn op veel punten vervangen door onpersoonlijke mens-machine-contacten. Als gevolg van de toen aanwezige technische mogelijkheden zijn uniforme procedures en voorschriften ingesteld. Hierdoor kan het gevoel van betrokkenheid bij het werk verminderd zijn. Het automatiseringsbeleid dient er nu mede op gericht te zijn de betrokkenheid bij het werk te versterken.

3.4 Technische aspecten

Het gebruik maken van technische hulpmiddelen vormt ook bij de rijksbelastingdienst een belangrijke bijdrage tot de verwezenlijking van zijn doelstelling. Uitgangspunt daarbij is steeds geweest het toepassen van beproefde technische ontwikkelingen. Dit geldt in het bijzonder voor de toepassing van automatiseringsmiddelen. Hoewel de automatiseringsontwikkelingen op de voet worden gevolgd, kan in gebruik nemen van nog niet voldoende toegepaste technieken onaanvaardbare risico's met zich meebrengen. Ook voor de komende jaren blijft dit een bij de keuze van nieuwe technieken onveranderd uitgangspunt. In hoofdstuk 4 is nader aandacht besteed aan enkele relevante ontwikkelingen op technisch gebied.

3.5 Organisatorische en financieel-economische aspecten

De huidige organisatiestructuur van de belastingdienst is gebaseerd op een scheiding van heffing en inning, op het bestaan van afzonderlijke dienstvakken directe belastingen, registratie en successie, omzetbelasting, invoerrechten en accijnzen en rijksaccountantsdienst en op een eigen hiërarchische structuur waarbinnen beleid, bestuur en uitvoering hun plaats vinden. Deze organisatiestructuur zal door de automatisering niet wezenlijk worden beïnvloed. Bij het toekomstig automatiseringsbeleid zal rekening moeten worden gehouden met de organisatie-ontwikkeling zoals deze reeds thans bij de rijksbelastingdienst plaatsvindt. Enkele aspecten van deze ontwikkeling zijn:

- decentralisatie van de beslissingsbevoegdheid;
- grotere aandacht voor differentiatie boven uniformiteit;
- grotere invloed van de medewerkers bij de beleidsvorming.

Het bovenstaande houdt voor de automatisering van de belastingdienst onder andere in, het vinden van wegen naar de verdere ontwikkeling c.q. optimalisering van:

- de flexibiliteit van de automatiseringsprocessen;
- het beheersen van complexe geautomatiseerde systemen;
- het beheersen van planningsprocessen;
- deconcentratie-tendensen.

Huidige en nieuwe technische mogelijkheden kunnen aan deze uitgangspunten in belangrijke mate tegemoet komen. Het op een zo evenwichtig mogelijke wijze afstemmen van deze mogelijkheden op de organisatie-

ontwikkeling van de dienst is een kernprobleem voor de nabije toekomst.

Het oplossen van dit probleem zal niet los kunnen worden gezien van de mate waarin de noodzakelijke middelen ter beschikking worden gesteld. De afnemende financiële armslag maakt doeltreffende specifieke maatregelen ter optimale verdeling van de schaarsere middelen noodzakelijk. Daarbij zal in versterkte mate op basis van bedrijfs-economische principes op het gebied van interne organisatie, administratieve organisatie, kosten/batenanalyses e.d. te werk worden gegaan.

Bij het streven naar verdere deconcentratie zal de belastingdienst bij de ontwikkeling van geautomatiseerde systemen te maken krijgen met de wens tot het in gebruik nemen van meer lokaal gespreide - veelal kleinere - automatiseringstoepassingen. Daarbij zal de toepassing van modulaire ontwerp- en programmeringstechnieken steeds meer de aandacht vragen. Ook de continuïteit en de kwaliteit van de procesvoering vormen belangrijke organisatorische aspecten. De noodzaak van geautomatiseerde beheersingssystemen zal zich meer en meer doen gevoelen.

3.6 Fiscaal-politieke (wetstechnische) aspecten

Het algemeen fiscaal-politieke beleid, zoals dit tot uitdrukking komt in de belastingwetgeving, is voor het informatie- en automatiseringsbeleid in beginsel een vaststaand gegeven. Uitvoeringseisen, in casu automatiseringseisen zullen de wetgeving niet fundamenteel beïnvloeden.

Het toenemend gebruik van automatisering bij de uitvoering van de wetgeving heeft op een aantal punten evenwel geleid tot een zekere verwijdering tussen wetgeving en uitvoering. De huidige wetgeving gaat immers nog in hoofdzaak uit van een administratieve uitvoering op basis van handwerk. Het is wenselijk dat impulsen naar de wetgever uitgaan om een dreigende kloof tussen de wetgeving en de uitvoeringseisen te voorkomen. Zo zal de groeiende noodzaak tot afstemming van de geautomatiseerde administratie van de belastingdienst op de geautomatiseerde administraties van belastingplichtigen op den duur kunnen dwingen tot aanpassingen van bijvoorbeeld de bepalingen in de Algemene wet inzake rijksbelastingen omtrent het verstrekken van inlichtingen en informatie door belastingplichtigen. Voorts is het gewenst de administratieve verplichtingen van de ondernemer in-

zake het bewaren van boeken en bescheiden beter te regelen.
Het niet tijdig aanpassen van de wetgeving zal leiden tot een beperking van de verdere mogelijkheden die door automatisering worden geboden.

4. DE TOEPASSING VAN TECHNISCHE HULPMIDDELEN

4.1 De huidige stand van automatisering

4.1.1 De projecten

Reeds in een vroeg stadium van de groei van administratieve taken heeft de belastingdienst automatisering toegepast.

Van ongeveer 1965 af is geleidelijk een geautomatiseerd gegevensverwerkingsproces opgebouwd waarin thans de volgende verwerkingen zijn betrokken.

Van de heffing van de inkomsten- en vermogensbelasting en de premieheffing volksverzekeringen is geautomatiseerd de berekening van de aanslagen en verminderingen, alsmede de vervaardiging van heffingsbescheiden als aangiftebiljetten en verminderingsbeschikkingen.

Voorts leidt de geautomatiseerde verwerking tot de vervaardiging van hulpgegevens voor de inspecties der directe belastingen, zoals afschriften van aanslagbiljetten e.d. Voor de adressering en verzending van de betreffende belastingbescheiden wordt langs geautomatiseerde weg gebruik gemaakt van in centrale computerbestanden opgeslagen persoons- en adresgegevens. Voor de adressering van aangiftebiljetten wordt eveneens van deze bestanden gebruik gemaakt.

Het vorenstaande geldt in grote trekken eveneens voor de aan de belastingdienst opgedragen heffing van het schoolgeld.

Bij de heffing van de loonbelasting zijn de verwerking van de aangiftegegevens en het opleggen van naheffingsaanslagen grotendeels geautomatiseerd. Hetzelfde geldt voor de verwerking van de gegevens betreffende verminderingen en vernietigingen van aanslagen. De adressering en verzending van de aangiftebiljetten geschiedt eveneens langs geautomatiseerde weg.

De geautomatiseerde heffing van de omzetbelasting - 1 oktober 1981 in uitvoering genomen - komt naar haar aard overeen met die van de loonbelasting.

Het aangifteproces en de verwerking van de aangiften zijn bij de motorrijtuigenbelasting geautomatiseerd. Voorts geschiedt het opleggen van naheffingsaanslagen en de correcties op deze aanslagen met behulp van de computer.

De heffing van de gemeentelijke onroerend-goedbelastingen geschiedt

door de gemeenten. De belastingdienst berekent de aanslagen en de verminderingen en vervaardigt de bescheiden voor deze belastingen langs geautomatiseerde weg.

Voor de inning en de invordering is een geautomatiseerd systeem voorhanden, dat de incasso van de betalingen en het bijhouden van de debiteurenadministratie verzorgt. Voorts ondersteunt het systeem de dwangmatige invordering door het overnemen van enkele massale werkzaamheden, zoals het vervaardigen van aanmaningen en dwangbevelen. Het overgrote deel van de geldstroom uit de hiervoor genoemde heffingsprojecten loopt via het systeem van de centrale ontvangersadministratie.

Voor de heffing van de vennootschapsbelasting, de successierechten en de belastingen van rechtsverkeer e.d. zullen op korte termijn bescheiden automatiseringsactiviteiten van start gaan.

Voor een gedetailleerder overzicht van de automatiseringsprojecten wordt verwezen naar bijlage III.

4.1.2 De in gebruik zijnde automatiseringsapparatuur

De in uitvoering zijnde automatiseringsprojecten zijn gedeeltelijk opgezet als batchsystemen en gedeeltelijk als systemen gebaseerd op transactiegewijze verwerking. Daartoe wordt gebruik gemaakt van in Apeldoorn opgestelde computersystemen en van een netwerk van eindtoestellen. Dit is een stervormig netwerk, bestaande uit 5 concentrators verbonden met een netwerkprocessor (een soort superconcentrator). Deze is op zijn beurt verbonden met de centrale computersystemen. Op de concentrators zijn ongeveer 150 terminalcomputers aangesloten, waaraan in totaal ongeveer 400 werkstations bestaande uit toetsenbord, beeldscherm en printer zijn gekoppeld.

Met behulp van het datanetwerk vindt overdracht van gegevens plaats naar en vanaf inspecties en ontvangkantoren.

Tenslotte vindt centrale data-invoer plaats met behulp van ca. 350 centraal opgestelde data-invoerstations.

4.2 Technische ontwikkelingen

Dit onderdeel geeft globaal een aantal technische trends weer, die ook voor de automatisering van de belastingdienst van belang kunnen zijn.

4.2.1 Gegevensverwerking

De ontwikkeling van de elektronica heeft het laatste decennium geleid tot een aantal nieuwe toepassingen.

De meest in het oog springende is wel die van de voorschrijdende miniaturisering. Very-large-scale-integration (VLSI) is een begrip geworden. Deze techniek van elektronische schakelingen ondergaat nog steeds verbeteringen en zal in de naaste toekomst leiden naar een nog sterkere prijsdaling van de elementen. Er is een verdergaande integratie van computerfuncties op één chip te verwachten. Dit houdt in, dat in de naaste toekomst de huidige kostprijs van grote systemen veel dichterbij die van de kleine systemen zal kunnen komen.

Miniaturisatie leidt, elektronisch gezien, tevens tot versnelling. Toch is deze versnelling ten aanzien van computersystemen niet spectaculair. Een belangrijke winst is wel geboekt bij randapparatuur. Omdat de maatschappij steeds hogere eisen stelt aan het tijdig beschikbaar hebben van relevante informatie, is een andere vorm van uitbreiding van computerapparatuur te verwachten.

Een verdere versnelling is te bereiken via het parallel schakelen van een aantal gelijk functionerende elementen. Deze ontwikkelingen komen tot uiting in multiprocessor-systemen en de inzet van kleinere computersystemen; deze mini-systemen zijn onderling te verbinden en vormen dan tezamen één informatieverwerkend systeem.

Mede als gevolg van de integratie van meer functies op één chip en de mogelijkheid deze chips te programmeren, is een tendens naar verdergaande standaardisatie in de apparatuur merkbaar. Naarmate de logische circuits complexer worden, neemt het aantal typen sterk af. Dit betekent, dat de eis van diversiteit van computerfuncties slechts te realiseren is met de programmering van de apparatuur.

De programmatuur van de automatiseringssystemen is deels afkomstig van leveranciers en deels van eigen systeemontwikkelaars. In tegenstelling tot de kosten van de apparatuur nemen de kosten van de programmatuur sterk toe. Hoewel tengevolge van een aantal factoren, zoals een verbetering van computertalen, documentatie-technieken,

on-line-programmeringsfaciliteiten, enz. de produktiviteit van de programmeur is verbeterd, hebben deze factoren de stijging van de loonkosten niet kunnen overtreffen. Door deze kostenfactor is de laatste tijd de aandacht vooral gericht op verdergaande toepassing van automatisering bij het maken van programmatuur. Tevens is de aandacht sterk gericht op een verdergaande standaardisatie. Zo is het bijv. door de aankoop van programmapakketten, die als regel goedkoper zijn dan in eigen beheer ontwikkelde programmatuur, mogelijk de kosten van programmatuur in veel gevallen te drukken.

4.2.2 Gegevensopslag

De miniaturisatie heeft ook gevolgen voor de apparatuur bij het opslaan van gegevens. De on-line geheugentechnieken zijn de laatste tijd sterk verbeterd en qua capaciteit toegenomen. Dit geldt bijv. voor de opslag van gegevens op magneetband, waar de gegevensdichtheid het laatste decennium ongeveer vertienvoudigd is. Nieuwe technieken met nog grotere opslagcapaciteit bestaan reeds, of staan voor de deur zoals de optische schijf, het bellegenheugen en de elektronische geheugenschijf. Al deze elementen bieden een capaciteitsvergroting voor relatief weinig kosten. De ontwikkelingen op het terrein van de micrografie zijn eveneens van belang. Het kostendrukkende effect van al deze technieken maakt dat het opbouwen van lokale in plaats van centrale bestanden tot de betaalbare mogelijkheden gaat behoren.

Dit zal uiteraard wel het nodige aan te investeren gelden vragen. Het al dan niet beschikbaar zijn daarvan zal zeker van invloed zijn op het tempo van realisatie van deze ontwikkelingen.

4.2.3 Gegevenstransport

De ontwikkeling van o.m. de glasvezelkabel zal nieuwe impulsen kunnen geven aan de toepassing van systemen die afhankelijk zijn van snel gegevenstransport. Snelheden (binnen gebouwen) van 10 - 15 miljoen bits per seconde lijken met die techniek haalbaar. Hierdoor wordt het mogelijk grote hoeveelheden gegevens (fotografische reproducties van brieven: één A4-vel is equivalent met 4.000.000 bits) snel van terminal naar opslagmedium en terug te transporteren. Terminals kunnen binnen gebouwen en over korte afstand snelle en massale gegevensuitwisseling uitvoeren. Interlokaal spelen andere

faciliteiten een rol. Door de komst van publieke datacommunicatienetten (DN 1 van de P.T.T.) wordt het mogelijk lokale computersystemen met hun bestanden en terminalnetwerken met elkaar te verbinden. Op deze wijze ontstaan dan de zgn. gedistribueerde systemen.

4.2.4 Gedistribueerde gegevensverwerking

Aan elkaar gekoppelde systemen brengen een grote mate van complexiteit met zich mee die, gezien de standaardisatie in apparatuur, vooral invloed heeft op de programmatuur. Het succes van een verdergaande automatisering in de naaste toekomst hangt derhalve nauw samen met het goed kunnen hanteren van deze complexe programmatuur. Het gaat echter om een nog zeer nieuwe, weinig beproefde techniek. Zowel de maatschappelijke, als de technisch-organisatorische factoren zijn nog weinig uitgekristalliseerd.

Uit de nog steeds toenemende belangstelling voor de toepassing van programmatuur rond data-bestanden en datacommunicatie is op te maken dat de gedistribueerde gegevensverwerking in het komende decennium sterk zal groeien.

5. PRODUKTIEPROCES IN PERSPECTIEF

5.1 Inleiding

Binnen de belastingdienst is veel inspanning gericht op het verga- ren, opslaan, transporteren en verwerken van gegevens met als doel- stelling het vaststellen van de belastingplicht en het heffen en innen van de onderscheidene belastingen. Het zijn voornamelijk de lokale eenheden van de belastingdienst die deze activiteiten ver- richten. Ten dele vinden deze ook centraal plaats. De dienst is als een productie-organisatie gestructureerd. In het hierna volgende is een deel van de huidige werkwijze wat nader uiteengezet.

Het doel van dit hoofdstuk is na te gaan welke perspectieven de micro-elektronica kan bieden op het terrein van de activiteiten of processen en structuren die binnen de dienst zijn waar te nemen.

De vele activiteiten en processen zijn in de dienst georganiseerd naar belastingsoort. In deze studie is gekozen voor een nadere be- schrijving van een deelgebied dat veel facetten omvat die ook bij de andere gebieden een bepalende factor vormen. Gekozen is voor de processen rond de verwerking van de inkomstenbelasting, omdat daar- bij een groot deel van het personeel is betrokken en de meeste burgers met deze belastingsoort in aanraking komen. Aan de verwer- king van de inkomstenbelasting is gekoppeld de verwerking van gegevens betreffende vermogensbelasting en de heffing en inning van sociale verzekeringspremies.

De mogelijkheden en gevolgen van toepassing van micro-elektronica zullen - met accentverschillen - eveneens gelden voor de verwerking van de gegevens van andere belastingsoorten.

5.2 Deelprocessen inkomstenbelasting

5.2.1 Inleiding

De heffing van de inkomstenbelasting behoort tot de taak van de inspecteur der directe belastingen. De taak van de inspecteur is het vaststellen van de belastingaanslag, waardoor een vordering van de staat op de burger ontstaat (in sommige gevallen ook omgekeerd). De inning van die vordering of terugbetaling is de taak van de ont- vanger der rijksbelastingen. Bij de uitvoering van deze taken is een

drietal deelprocessen te onderscheiden, t.w.:

- het aangifteproces;
- het aangiftenverwerkingsproces;
- het inningsproces.

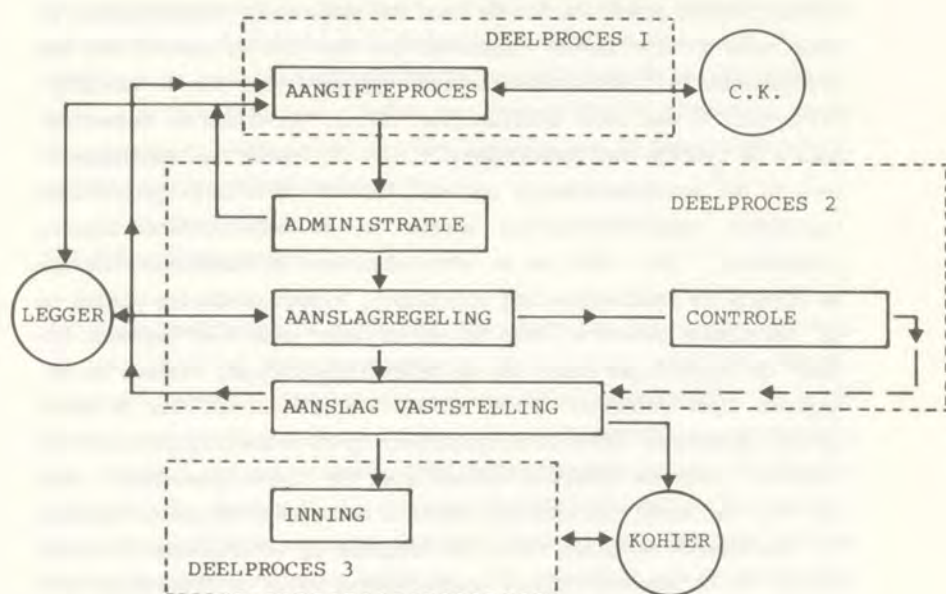
De voor deze taken relevante gegevens zijn in een drietal gegevensgroepen in te delen:

- de persoonsgegevens nodig ter identificatie van de belastingplichtige burger; deze gegevens vormen tezamen het Centraal Kaartregister (C.K.);
- de zakelijke gegevens ter beoordeling van de belastingplicht en de verschuldigdheid van de belasting; dit is de legger, welke per belastingplichtige wordt bijgehouden;
- de zakelijke gegevens betreffende de hoogte van de belastingvordering en het verloop van de betalingen; dit is het kohier.

De gegevens voor het C.K. worden van de gemeenten verkregen uit het bevolkingsregister. De leggergegevens worden grotendeels verstrekt door de belastingplichtigen (aangiften, correspondentie, inlichtingen en desgevraagd gegevens uit de boekhouding), door de werkgevers (loonbelastingkaarten) en door andere overheidsorganen. Ook de belastingdienst zelf vergaart gegevens. De gegevens voor het kohier worden vastgesteld door de inspecteur. De vastlegging van het verloop van de betalingen valt onder de zorg van de ontvanger.

De drie deelprocessen zijn in fig. 1 schematisch weergegeven.

Fig. 1 Deelprocessen Inkomstenbelasting.

5.2.2 Het aangifteproces

Op grond van persoonlijke en zakelijke gegevens beslist de inspecteur of een burger belastingplichtig is en een aangifteformulier moet worden toegezonden. Naast de vastlegging hiervan in de eigen inspectie-administratie geeft de inspecteur een indicatie aan de centrale computer te Apeldoorn, waarna het aangiftebiljet langs geautomatiseerde weg wordt vervaardigd en geadresseerd. (Zie ook par. 5.3).

De burger die het formulier (met een schriftelijke toelichting) ontvangt, is verplicht dit binnen een bepaalde termijn ingevuld terug te zenden. Hij kan inlichtingen over de beantwoording van de vragen inwinnen bij de inspectie of zich doen bijstaan door een adviseur. Indien nodig kan hij enig uitstel van indiening krijgen. In dat geval moeten gegevens worden verstrekt voor de beoordeling of een voorlopige aanslag moet worden opgelegd. De belastingdienst controleert de ingediende aangiftebiljetten op tijdige indiening en volledige invulling.

Het tweede deelproces, de aangiftenverwerking, verloopt als volgt. De administratieve controle op de volledige inlevering van alle aangiftebiljetten geschiedt aan de hand van zogenaamde elementennota's. Deze nota's zijn aan de inspecteur ter beschikking gesteld als een nevenproduct bij de geautomatiseerde vervaardiging van de aangiftebiljetten. In een later stadium (zie hierna) vervullen de elementennota's de functie van ponsdocument t.b.v. de invoer van aanslaggegevens in het geautomatiseerde systeem. De door de belastingplichtigen ingezonden aangiftebiljetten worden in de desbetreffende leggers gedeponeerd. Tot slot van de administratieve werkzaamheden die aan de feitelijke aanslagregeling voorafgaan, vinden controles plaats op de verstrekte gegevens. Deze betreffen onder andere de gegevens inzake de burgerlijke staat van de belastingplichtige, alsmede de opgegeven loon-inkomsten welke worden vergeleken met door de werkgevers ingezonden loonbelastingkaarten. Op de belastingplichtige betrekking hebbende informatieformulieren (de "renseignementen") worden bij het aangifteformulier gezocht, gesorteerd en getotaliseerd. In voorkomende gevallen vindt ook controle op effectenspecificaties plaats. Na de administratieve voorbereiding volgt de feitelijke aanslagregeling. Hieronder wordt verstaan het vaststellen van de gegevens die van invloed zijn op het bedrag van de belasting en op premies sociale verzekeringen (de elementen van de aanslag), zoals het inkomen en de tariefgroep. De aanslagregelend ambtenaar beslist of een aangifte al dan niet kan worden gevolgd op grond van een beoordeling van de in de legger aanwezige gegevens en met inachtneming van wettelijke bepalingen, de jurisprudentie en ambtelijke voorschriften.

Hij kan de belastingplichtige om nadere toelichting verzoeken. De inspecteur kan bij de beoordeling van de aangifte de hulp inroepen van de afdeling controle van de inspectie. De afdeling controle wordt functioneel onderscheiden van de afdeling aanslagregeling.

De controle-afdeling is belast met de toetsing van de aanvaardbaarheid van de aangifte aan de hand van de boekhouding. Dit brengt met zich mede dat een boekenonderzoek alleen wordt ingesteld bij ondernemers (die hebben de verplichting tot het houden en bewaren van boeken en bescheiden). Het onderzoek wordt ingesteld ten huize of ten kantore van de ondernemer. Afhankelijk van de hoogte van het inkomen kunnen boekenonderzoeken ook door de Rijksaccountantsdienst worden ingesteld.

Nadat de aanslagregelaar de aangifte definitief heeft vastgesteld,

wordt op de administratie-afdeling de elementennota van de inkomens-elementen voorzien en ingezonden naar het automatiseringscentrum van de belastingdienst in Apeldoorn, alwaar de centrale gegevensuitvoer plaatsvindt. Dit centrum berekend met behulp van computers het bedrag van de verschuldigde belasting en zendt aan de belastingplichtige een aanslagbiljet. Indien van de aangifte is afgeweken, zendt de inspecteur rechtstreeks een kennisgeving met de toegepaste afwijkingen naar de belastingplichtige.

5.2.4 Het inningsproces

Het derde deelproces is de inning. Het innen van belastingen behoort tot de taak van de ontvangkantoren. Onder inning wordt een drietal functies begrepen: het incasseren van de belastinggelden, het bijhouden van de debiteurenadministratie en het dwangmatig invorderen. De incasso van gelden wordt voor de inkomstenbelasting, de premieheffing, de gemeentelijke onroerend-goedbelastingen en het schoolgeld in hoofdzaak verricht door het centraal betaalkantoor van het automatiseringscentrum in Apeldoorn. Het merendeel van de betalingen geschiedt giraal d.m.v. terugzending van acceptgirokaarten. Slechts 10% der betalingen geschiedt aan de kas van de ontvangkantoren. Indien men in gebreke blijft de verschuldigde belasting tijdig te voldoen, dan zal de ontvanger na aanmaning en het betekenen van een dwangbevel overgaan tot dwangmatige invordering.

De invordering wordt onderscheiden in de massale en de bijzondere invordering. De massale omvat het selecteren van achterstallige posten en het vervaardigen van aanmaningen en dwangbevelen. Bij de bijzondere invordering wordt voor ieder afzonderlijk geval de invorderingsstrategie vastgesteld, welke kan uiteenlopen van een betalingsregeling tot executoriale verkoop van vermogensbestanddelen. Tot het personeel van de ontvanger behoren belastingdeurwaarders aan wie de tenuitvoerlegging van invorderingsmaatregelen is opgedragen.

5.3 Huidige automatisering van de deelprocessen IB

Deze paragraaf bevat een globale schets van de huidige geautomatiseerde verwerking van IB-gegevens, de uitgangspunten bij de keuze voor die automatisering, alsmede enkele gevolgen.

Bij de automatiseringsprojecten van de belastingdienst, waarvan het project voor de verwerking van IB-gegevens een der belangrijkste is,

hebben steeds de volgende uitgangspunten voorop gestaan:

- beperking van massale, steeds terugkerende en veelal eentonige administratieve werkzaamheden;
- het automatiseringscentrum is een service-eenheid t.b.v. de inspecties en ontvangkantoren zonder verlegging van verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
- de automatisering mag niet leiden tot minder service-verlening aan het publiek, doch dient deze service waar mogelijk te verbeteren;
- de kaspositie van het Rijk mag niet nadelig worden beïnvloed;
- de automatisering dient te leiden tot betere bestuurlijke informatie;
- automatisering dient in beginsel te passen in het bestaande wettelijke regime.

Dit heeft geleid tot automatiseringsprojecten met de volgende functies:

- de centrale adressering en verzending van aangiftebiljetten;
- het berekenen en vervaardigen van de definitieve aanslagen, verminderingen en navorderingen inkomsten- en vermogensbelasting en premieheffing;
- het vervaardigen van statistische basisinformatie t.b.v. het Centraal Bureau voor de Statistiek en van stuurinformatie voor de leiding van de belastingdienst;
- de centrale betalingsadministratie met inbegrip van het vervaardigen en verzenden van aanmaningen en dwangbevelen, alsmede het verstrekken van informatie uit die administratie aan ontvangkantoren met behulp van een datacommunicatienetwerk.

De gevolgen van deze automatisering zijn geweest dat de computer-apparatuur heeft overgenomen:

- de eenvoudige massale werkzaamheden op de inspecties bestaande uit het adresseren, sorteren en envelopperen van aangiftebiljetten met toelichtingen;
- het rekenwerk van de inspecties;
- vele massale en veelal eenvoudige comptabele werkzaamheden van de ontvangkantoren.

Door het hiernede vervallen van bepaalde taken en de verschuiving van werk kreeg de belastingdienst als geheel ruimte voor het op goede wijze vervullen van de toegenomen bestaande taken, alsmede van nieuwe taken. Daardoor konden mensen op een andere plaats in de organisatie worden ingezet met veelal interessanter werk dan de

massale routinewerkzaamheden. Daar stond in een aantal gevallen tegenover, dat door het wegvallen van een aantal taken het nodige beroep op de flexibiliteit en de veranderingsbereidheid van de betreffende medewerkers moest worden gedaan. Dit ging in de regel gepaard met aanvullende vakopleidingen, hetgeen de nodige inspanningen van de medewerkers heeft gevraagd.

Daarnaast ontstond een nieuwe groep medewerkers, nl. automatiseringsmedewerkers van velerlei niveau. Het merendeel van deze medewerkers kon worden gerecruteerd uit het in dienst zijnde belastingspersoneel.

Als gevolg van de automatisering kwam ook meer managementinformatie ter beschikking, waardoor de beheersing en de besturing van de organisatie kon worden verbeterd.

De burger werd geconfronteerd met door de computer vervaardigde bescheiden, die hem uit een centraal punt worden toegezonden.

De service werd verbeterd; snellere toezending van beter verzorgde bescheiden.

Dit kwam o.a. tot uitdrukking in: bedrukte in plaats van geschreven aanslagbiljetten, accept-girokaarten ten behoeve van het betalingsverkeer en aanmaningen die tevens als accept-girokaart kunnen worden gebruikt.

De tot stand gebrachte automatisering is noodzakelijk geweest om de bestaande taken te kunnen blijven uitvoeren en nieuwe taken te kunnen volbrengen.

De automatisering heeft een matigende invloed gehad op de personeelsuitbreiding, die zonder automatisering vrij aanzienlijk groter zou zijn geweest.

Bij het opzetten van de automatisering speelden de toenmalige mogelijkheden en de soms hoge kostprijzen van apparatuur een belangrijke rol.

In een aantal gevallen heeft dit geleid tot het verleggen van de oorspronkelijke gegevensstromen omwille van de centrale verwerking. Ook ontstonden geheel nieuwe gegevensstromen.

Dit niet te vermijden spanningsveld tussen techniek en organisatie betekende voor de lokale eenheden soms een vermindering van de greep op delen van het totale gebeuren. Zo heeft bijv. de inspectie weinig mogelijkheden tot beïnvloeding van de verwerkingstijden binnen het geautomatiseerde deel van het proces.

5.4. Ontwikkeling rondom de inkomstenbelasting

68

In par. 3.2 en 3.3 zijn ontwikkelingen in de samenleving aan de orde geweest, die ook van invloed zijn op de belastingheffing.

Toegespitst op de hier besproken inkomstenbelastingprocedures houden deze ontwikkelingen - kort samengevat - het volgende in.

De toegenomen complexiteit van de samenleving, een met de toenemende mondigheid van de belastingplichtige burgers samenhangende groei van de behoefte aan informatie, alsmede de versterking van de overheidsinvloed op de inkomensverdeling en -vorming, hebben in de afgelopen jaren een aantal effecten op de heffing van de inkomstenbelasting gehad.

De gecompliceerdheid van de wetgeving nam toe.

Het aantal aangiften voor inkomstenbelasting steeg van rond 3,8 miljoen in 1971 tot rond 5 miljoen in 1980.

De ingewikkeldheid van de aangiften nam eveneens toe.

De toenemende belastingdruk deed het acceptatieniveau dalen, hetgeen zich uitte in een wijziging in de belastingmoraal, het in meerdere mate inschakelen van goed geschoolde adviseurs en het optreden van pressiegroepen.

De vraag omtrent de verhouding tussen maximale rechtvaardigheid en uitvoerbaarheid wordt steeds indringender gesteld.

Al deze factoren hebben spanningen veroorzaakt die een negatieve invloed op de arbeidsbevrediging van de medewerkers van de belastingdienst hebben gehad, de kwaliteit van het werk hebben beïnvloed en onvoldoende ruimte hebben gelaten voor de ondersteunende, voorlichtende taak van de belastingdienst naar de kant van de belastingplichtigen.

Tenslotte moet worden genoemd de invloed van het toenemen van automatisering op alle terreinen van het maatschappelijk gebeuren.

Op het aangifteproces hebben de geschetste ontwikkelingen ten gevolge gehad dat:

- bij de burger meer behoefte is ontstaan aan deskundig advies en voorlichting;
- de toenemende behoefte aan fiscale deskundige een groeiende opleidingsbehoefte deed ontstaan;
- confrontaties tussen burger en fiscus werden verhard.

Op de verwerking van aangiften leggen de vermelde ontwikkelingen een zware druk:

- het tot circa 5 miljoen gegroeide aantal aangiften veroorzaakt een toenemende gegevensstroom die, ondanks de automatisering, om het nodige handwerk blijft vragen (aangiften, nota's, inlichtingen, loonbelastingkaarten, dossiers, diverse kaartbestanden); in het huidige wettelijke kader ligt de verantwoordelijkheid voor de vaststelling van de aanslag bij de fiscus; elke aangifte moet op feitelijke en juridische juistheid worden onderzocht;
- de functie belastingsoort gerichte organisatie vraagt een voor elke functie noodzakelijke gegevensstroom;
- de steeds meer geperfectioneerde wetgeving, jurisprudentie en voorschriften (nodig voor de rechtvaardigheid en ter bestrijding van oneigenlijke fiscale constructies) leggen een zware last op de uitvoerbaarheid van de wetten;
- de behoefte aan accurate, snel beschikbare en goed geordende feitelijke en juridische informatie is groot, zowel voor de beoordeling van de aangiften als voor voorlichting en dienstverlening aan de burger;
- het belang van de informatie voor de politieke besluitvorming neemt voortdurend door de toenemende invloed van de overheid op de economie;
- de behoefte aan fiscale deskundigen en interne opleidingen neemt voortdurend toe. De massaliteit vergt een andere wijze van boekencontrole en een andere wijze van aanleveren van gegevens.

Bij het inningsproces veroorzaakten de toegenomen omvang en massaliteit een stroom van betalingen, die zonder automatisering niet meer ingoede banen zou kunnen worden geleid.

Het aantal probleemgevallen neemt met de massa uiteraard toe, waardoor het gespecialiseerde bijzondere invorderingswerk een sterke groei vertoont. De mondigheid van de burger doet zich ook op het gebied van de invordering gelden, waardoor ook hier taakverzwaring ontstaat.

5.5 Micro-electronica als perspectief?

Bij het oplossen van de in par. 5.4 geschetste spanningen en problemen kan de micro-elektronica een aantal technische hulpmiddelen bieden.

In deze paragraaf wordt hieromtrent een - hier en daar wat futuristisch getinte - gedachtenontwikkeling vanuit een technische gezichtshoek geformuleerd

In par. 5.6 is een aantal mogelijke effecten van de hier geschetste technische mogelijkheden op sociaal en organisatorisch terrein opgenomen.

In het algemeen laat het toekomstbeeld van de automatisering van de belastingdienst met gebruik van micro-electronica zich voor de komende jaren als volgt schetsen.

Op centraal niveau zullen direct toegankelijke, geïntegreerde geautomatiseerde informatiesystemen en -bestanden met vitale gegevens ten behoeve van meerdere functies en taakgebieden zijn geconcentreerd. Ten behoeve van specifieke lokale informatiebehoeften zullen plaatselijke automatiseringsfaciliteiten voor opslag en verwerking van informatie de inspecties en ontvangkantoren ten dienste staan. Minicomputers, tekstverwerkende apparatuur e.d. zullen op deze eenheden hun intrede doen.

In verband met de onderlinge verwevenheid van de belastinggegevens zullen hulpmiddelen voor datacommunicatie de nodige relaties tussen de centrale en decentrale gegevensverwerking tot stand brengen.

Directe invoer en raadpleging van gegevens vanaf de diensteenheden zullen verder mogelijk worden.

Op deze wijze ontstaat een informatienetwerk voor de belastingdienst waarin met behulp van geavanceerde apparatuur raadpleging, uitwisseling en verwerking van gegevens plaatsvindt.

De verwerking van de inkomstenbelastinggegevens zal in dit geheel een belangrijke plaats innemen.

Toegespitst op de deelprocessen IB zou het beeld er als volgt kunnen uitzien.

Benadrukt wordt dat het hierbij gaat om een globale toekomstverwachting, waaraan nog de nodig jaren van studie zullen voorafgaan.

Bij het aangifteproces kan aan de behoefte aan informatie en voorlichting bij de burger met behulp van micro-electronica en telecommunicatie tegemoet worden gekomen door bijv. centrale en/of lokale informatiebestanden waarin feitelijke en juridische gegevens zijn opgenomen.

De voorlichtingsambtenaar aan het loket zal sneller dan nu en in sommige gevallen op een hoger kwaliteitsniveau de gestelde vragen met behulp van een terminal kunnen beantwoorden.

Zo zou ook algemene fiscale informatie kunnen worden opgenomen in een systeem als viditel.

In het aangifteverwerkingsproces bieden deze technische middelen de mogelijkheid dat de beoordelende ambtenaar de nodige informatie via zijn bureau-terminal opvraagt of laat opvragen.

De papierstroom zal door toepassing van kantoorautomatisering kunnen worden beperkt tot het hoogst noodzakelijke.

Bestaande kaartbestanden, zoals het Centraal Kaartregister, zouden in lokale computersystemen kunnen worden opgeslagen en gewijzigd.

Voor weinig te raadplegen en te muteren bestanden zijn micrografische systemen reële hulpmiddelen.

In de zeer verre toekomst zal de uitwisseling van informatie tussen burgers en inspectie, inspecties onderling en ontvangkantoren met behulp van datatransmissie wellicht zonder gebruik van formulieren kunnen geschieden (electronic mail).

Uiteindelijk zal de legger in de bestaande vorm vrijwel geheel kunnen worden opgenomen in een lokaal elektronisch informatiebestand met vele connecties naar andere lokale eenheden, een centrale eenheid en andere instanties die gegevens verschaffen of afnemen.

Bij vermindering van de papierstroom kunnen administratieve controles op het indienen van de aangifte en op de uitstelregeling sneller verlopen.

Dit zal ook gelden voor de controle op de feitelijke en juridische juistheid van de aangifte.

De invoed van pieken zal daardoor kunnen verminderen, hetgeen een meer doelmatige aanpak van het werk tengevolge heeft.

Met behulp van de micro-electronica kan de selectie van aangiften voor een deel worden geautomatiseerd.

Op grond van een na research vastgesteld aantal selectiecriteria (bijv. hoogte van het inkomen of winst, inkomensbronnen, aard van aftrekposten, hoogte van de aftrekposten, zakelijke uitgaven, renten, giften, branchegegevens, verhouding bruto-netto inkomen, historische verbanden) worden vanuit inspectie-oogpunt interessante aangiften uitgezocht en in een aantal categorieën ingedeeld.

Deze categorieën onderscheiden zich bijv. naar:

- te verwachten wijzigingen en financieele gevolgen;
- complexiteit van controle.

De aldus ingedeelde aangiften worden vervolgens met de hand onderzocht (aanslagregeling of controle).

Hoeveel van elke categorie wordt onderzocht, kan worden bepaald door de te verwachten opbrengst te maximaliseren, rekening houden o.a.

met de complexiteit.

De overige aangiften kunnen na de geautomatiseerde controles verder automatisch worden verwerkt.

Bij het inningsproces is van belang dat het contact met het publiek plaatsvindt op de ontvangkantoren.

Echter alleen voor die belastingplichtigen die het nodig vinden contact met de ontvanger op te nemen en de specifieke gevallen (op initiatief van de ontvanger).

De grote stroom betalingen vindt dus plaats buiten het gezichtsveld van de ontvanger.

Dit proces zal in de naaste toekomst ook op gang komen voor de Loonbelasting, Omzetbelasting en Invoerrechten en Accijnzen.

Kortom een vrijwel volledig geautomatiseerde inningsadministratie. Deze vernieuwing zal in de loop van de jaren tachtig zijn beslag krijgen.

Het reeds geïnnoveerde gedeelte zal op detailpunten wijziging ondergaan.

Zo zal bijv. het contact tussen ontvangers onderling op basis van datacommunicatie mogelijk worden.

Een andere vernieuwing zal in de loop van de komende vijf jaar plaatsvinden.

In deze periode schaft de Postcheque- en Girodienst de acceptgirokaart af en zal het betalingsverkeer plaatsvinden met slappe formulieren, die zowel door de P.C.G.D. als door de Bankgirocentrale kunnen worden verwerkt.

Verder zal, onder andere door de toename van het aantal schriftelijke verzoeken om inlichtingen, de noodzaak tot het gebruik van tekstverwerkende apparatuur niet alleen op de inspecties, maar ook op de ontvangkantoren groeien.

Een integratie van tekstverwerking en gegevensverwerking is hierbij zeer wenselijk.

5.6 Micro-elektronica en de omgeving van het werkproces

5.6.1 Sociale aspecten

Het is duidelijk dat de toepassing van micro-electronica een aantal sociale en personele aspecten heeft.

In hun volle omvang zijn de personele, organisatorische en techni-

sche gevolgen thans nog niet te overzien.

Er zal nog veel studie moeten worden verricht.

Bij de beleidsvoorbereiding en de beleidsbepaling zal daarom in hoge mate een gemeenschappelijke aanpak door technische, organisatorische en personele diensten nodig zijn.

Een efficiënte inzet van mensen en het streven naar het welbevinden van het personeel zijn immers niet tegengesteld, doch versterken elkaar veeleer in positieve zin.

Evenals in het verleden zal in de toekomst nadrukkelijk aandacht nodig zijn voor een geleidelijke, participerende aanpak bij de toepassing van micro-electronica.

Bij het ontwerpen en invoeren daarvan zal het personeel zoveel mogelijk worden betrokken. Dit is van het grootste belang voor de acceptatie van de veranderingen en voor het adequaat toetsen van de in te voeren techniek op kwaliteit en bruikbaarheid.

In toenemende mate zal daarbij aandacht worden geschonken aan maatregelen ter voorkoming van vervreemding van de medewerkers van het werk.

Door het gebruik van micro-elektronica mogen de mogelijkheden voor taakverbreding en taakverrijking niet worden belemmerd.

Er zal moeten worden gezorgd voor een flexibele tewerkstelling van de medewerkers.

In het voorgaande is reeds naar voren gebracht dat de bij de belastingdienst tot stand gebrachte automatisering zich vooral heeft gericht op beperking van de personele groei door het automatiseren van het massale werk.

Op korte termijn zal de uitvoering van de lopende grote automatiseringsprojecten nog een besparend effect in die zin hebben.

Bij het automatiseringscentrum zal de behoefte aan systeemanalysten en programmeurs verder groeien, terwijl ook op de lokale eenheden nog onderbezette taken bestaan, vooral bij de aanslagregeling, controle en de voorlichting.

Dit betekent dat een deel van het personeel zal deelnemen aan interne vakopleidingen en doorstromen naar dit type functies.

Het beleid van de leiding van de belastingdienst zal, wat de toepassing van micro-electronica betreft, in de komende jaren met name gericht zijn op de kwalitatieve ondersteuning van de belastingdienst-medewerkers. Zo is een begin gemaakt met studies naar automatiseringsondersteuning van de controle en van de aanslagregeling, en zal ook o.a. een studie beginnen over gegevensverstrekking via informa-

tie-bestanden, zowel gericht op de voorlichting naar buiten, als op de ondersteuning van de fraudebestrijding.

Toepassing van dit beleid zal dan ook niet resulteren in grote besparingen aan mensen, zoals dat vanaf het begin van de automatisering tot nu toe het geval is geweest.

Veeleer zal hiervan een produktieverhogende impuls uitgaan i.v.m. de effectiviteitsverbetering die aan dit soort ondersteunende toepassingen van micro-electronica is verbonden, waarbij wellicht op sommige terreinen ook nog tot enige kwantitatieve besparing - in de zin van beperking van de personele groei - kan worden genomen.

Bij dit alles mag niet uit het oog worden verloren dat ook andere dan automatiseringsfactoren het beleid en de gevolgen daarvan op dit punt bepalen.

De op het onderhavige terrein relevante, elkaar beïnvloedende factoren vormen een dermate samenhangend geheel dat mede daardoor de gevolgen eerst op de langere termijn concreet kunnen worden aangegeven.

In het aangifteproces zal enige toename van personeel zijn te verwachten voor het intensiveren van de voorlichting.

Als uitvloeisel van het door de dienstleiding te voeren beleid zullen in het aangifteverwerkingsproces de verschillende categorieën van aanslagregelende en controlerende ambtenaren ondersteuning ondervinden bij hun vakspecialistische werkzaamheden.

De lichte besparing van personeel die hieruit mogelijk voortvloeit, zal kunnen voorzien in de toenemende behoefte aan voorlichtende activiteiten bij het aangifteproces enerzijds en de versterking van de controleactiviteiten binnen het aangiftenverwerkingsproces anderzijds.

In het inningsproces zijn de gevolgen van de geautomatiseerde incassowerkzaamheden grotendeels uitgewerkt.

Hooguit is nog een lichte verschuiving naar de dwanginvordering te verwachten.

Het is in dit kader van het vorenstaande van belang op te merken, dat voor plaatsing en benoeming van medewerkers in de belastingdienst het stelsel van promotie van binnenuit uitgangspunt is.

De middelbare ambtenaren worden voor een zeer groot gedeelte uit de lagere ambtenaren geselecteerd en daarna bijgeschoold.

De belastingdienst met zijn door de vele taken thans overbelaste werksituatie zal het zonder toepassing van micro-electronica niet zonder personeelsuitbreiding kunnen stellen.

Micro-electronica is derhalve een voorwaarde voor het handhaving

resp. verhoging van de kwaliteit van de belastingdienst.
Dit betekent wel dat het stelsel van opleiding zal moeten worden uitgebreid.

Meer dan thans zal aandacht nodig zijn voor de educatieve aspecten verbonden aan het groeien van het micro-electronica gebeuren.
Permanente educatie op dit terrein is noodzakelijk.

Naar buiten zal de verdere toepassing van micro-electronica bij de belastingdienst een positief effect hebben.

Een betere, snellere voorlichting, een verkorting van wachttijden (bijv. voor teruggaven) en een in het algemeen doelmatiger werkende belastingdienst zullen belangrijke impulsen kunnen zijn voor het verbeteren van de betrekkingen tussen de belastingplichtigen, hun adviseurs en de dienst.

5.6.2 Organisatorische aspecten.

De belastingdienst heeft een lijn-stafstructuur met een hiërarchisch accent.

De laatste jaren heeft deze structuur aanvulling gekregen door het scheppen van min of meer functionele contacten tussen stafafdelingen en uitvoerende eenheden en door een aantal horizontale verbanden.

Desondanks kan worden gesproken van een centraal bepaald beleid met sterke accenten op de neerwaartse communicatie.

In de belastingdienst wordt gestudeerd op mogelijkheden bij de communicatie tussen het ministerie, de regionale directies en de lokale eenheden tevens het opwaartse effect meer tot zijn recht te laten komen.

Invoering van micro-electronica kan een positieve bijdrage leveren aan de wens tot grotere mate van delegatie en een op tweerichtingsverkeer gebouwde communicatiestructuur.

Hierbij wordt nog opgemerkt dat de omgevingsinformatie, die thans via ambtenaren die voorlichting geven, aanslagregelende en controlerende ambtenaren de belastingdienst binnenkomt, ook bij invoering van micro-electronica door de organisatie moet kunnen worden opgenomen.

Juist nu snelle maatschappelijke ontwikkelingen dwingen tot een meer omgevings- en clientgerichte beleidsbepaling, wordt het verwerken van omgevingsinformatie in het beleid steeds belangrijker.

Dit tendeert naar een situatie, waarbij het lokale management invloed heeft op de informatievoorziening naar de burger en het departement.

tement.

Dit houdt een zekere mate van differentiatie in de toepassing van micro-electronica op lokaal niveau in, waarbij tendensen van despecialisatie waarneembaar zullen zijn.

Een zekere mate van gedifferentieerde toepassing van micro-electronica leidt anderzijds tot een grotere behoefte aan coördinatie, beheersbaarheid en bestuurbaarheid op regionaal en departementaal niveau.

Lokale toepassingen mogen niet leiden tot wildgroei, hobbyïsme en blokkering van hoogwaardiger toepassingsmogelijkheden, terwijl despecialisatietendensen niet tot verstarring zullen mogen leiden.

Een in te voeren stelsel van micro-electronica zal derhalve recht moeten doen aan een zekere mate van lokale pluriforme toepassing en aan de behoefte aan coördinatie en integratie van deze pluriformiteit.

Er zal een keuze moeten worden gemaakt tussen de distribuerende faciliteiten en de centrale functies.

Daarbij zullen aspecten als omgevingsgerichtheid en participatie van de lokale eenheden mede de keuze bepalen.

Als nevenprodukt van de geautomatiseerde verwerking van aangiften ontstaat meer en meer gedetailleerdere kwantitatieve informatie over het functioneren van lokale eenheden.

Dit zal kunnen leiden tot andere vormen van interne controle.

Wellicht opent dit de mogelijkheid de zelfstandigheid van de lokale eenheden te vergroten.

Het zal duidelijk zijn dat een zodanige aanpak de nodige eisen zal stellen aan de diverse leidinggevende niveaus op het terrein van managementtaken.

Voorts moet niet uit het oog worden verloren, dat de belastingdienst als totale organisatie, alleen al om wille van de rechtvaardigheid t.o.v. de belastingplichtige, altijd een sterke mate van uniformiteit in handelen en geconditioneerde beslissingsvormen zal behouden. Met name ook bij verdere toepassing van micro-electronica moet men zicht blijven realiseren dat elke diensteenheid een integrerend onderdeel van de belastingdienst als geheel blijft uitmaken.

Een belangrijk organisatorisch aspect van toepassing van micro-electronica is het afwegen van kosten en baten.

Onder de huidige omstandigheden - taakverzwaring en -uitbreiding, uitgavenbeperking - zal de keuze uit een zuiver kostenooqpunt bezien

al spoedig tenderen naar de inzet van machines.

Op die wijze is de kans immers het grootst dat de bestaande personeelscapaciteit zo optimaal mogelijk wordt benut.

Steeds meer zal de meer maatschappelijke-politieke vraag van het werkgelegenheidsaspect een rol gaan meespelen bij de afwegingen op het terrein van kosten en baten.

De belastingdienst zal zich daarbij uiteraard blijven voegen in het algemene personeelsbeleid bij de rijksoverheid.

Het overnemen van routinematige taken door machines, een betere informatieverzorging, een grotere mate van integratie en doelmatiger controle zal leiden tot een hoogwaardiger produkt.

Dit zou tot (belasting-) opbrengstverhogende impulsen kunnen leiden. Het aangifteproces zal goedkoper kunnen verlopen wanneer duur papier voor folders, toelichtingen en biljetten overbodig wordt door informatie via beeldbuis of terminal.

De benadering van de burger met een hoogwaardiger produkt kan een verbetering van de belastingmentaliteit opleveren en dientengevolge een hogere belastingopbrengst.

Het aangiftenverwerkingsproces zal eveneens doelmatiger kunnen verlopen.

Veel tijdrovende, handmatige activiteiten zullen een kostenverlagende invloed ondergaan door het inzetten van micro-electronica-systemen.

De greep op het ontgaan en ontduiken van belasting zal door betere selectie- en controlemethoden worden vergroot.

De belastingdienst zal beter kunnen inspelen op de behoefte van de omgeving om gegevens op een andere dan papieren informatiedrager aan te leveren.

Dit zal tot verlaging van produktiekosten leiden.

Ten behoeve van het inningsproces zal informatie sneller, vollediger en nauwkeuriger beschikbaar komen.

Op de verdergaande automatisering van het bank- giroverkeer kan adequaat worden ingespeeld.

De ontvanger zal vorderingen sneller kunnen innen waardoor renteverliezen worden beperkt.

Door het beschikbaar komen van meer, vollediger en snellere informatie zal het management tenslotte adequater kunnen reageren op ontwikkelingen in de economie.

5.6.3 Privacy-aspecten.

De belastingplichtige is verplicht om zeer persoonlijke en vertrouwelijke gegevens aan de fiscus te verstrekken.

Elke burger heeft er recht op dat zijn privé-omstandigheden (gezondheidstoestand, gezinsperikelen) niet ter kennis van derden komen.

Hij moet worden beschermd tegen nodeloze bekendmaking van hetgeen hij misschien tegen zijn zin moet prijsgeven.

Deze bescherming wordt gewaarborgd door de aan de ambtenaar in het Algemeen Rijksambtenarenreglement opgelegde geheimhoudingsplicht en de bijzondere, voor de uitvoerder van de belastingwet geldende, geheimhoudingsplicht opgenomen in artikel 67 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen.

De bescherming van de persoonlijke levenssfeer kan ook zakelijke belangen betreffen.

Zo mag de belastingplichtige er van uitgaan dat de concurrentie geen kennis krijgt van aan de fiscus gedane mededelingen over zijn bedrijf.

Naast de aan de ambtenaar opgelegde geheimhoudingsplicht wordt de privacy van de burger in het bijzonder met betrekking tot geautomatiseerde bestanden nog gewaarborgd door de beschikking "Aanwijzingen inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met de geautomatiseerde systemen, waarin persoonsgegevens zijn opgenomen bij de rijksoverheid".

Krachtens deze aanwijzingen moeten alle regelingen van de rijksoverheid met betrekking tot geautomatiseerde persoonsregistraties bij de centrale bibliotheek van het Ministerie van Justitie worden gedeponeerd. Voor de belastingdienst zijn deze aanwijzingen uitgewerkt in een "Regeling geautomatiseerde registraties rijksbelastingdienst", waarin de geautomatiseerde registraties van de belastingdienst zijn opgenomen.

De regeling vermeldt ook:

- de houder van de registraties;
- doel van de registraties (uitvoering van de aan de dienst opgedragen taken);
- de in de registraties opgenomen gegevens;
- de aanwijzingen voor het verwijderen van de gegevens;
- wie toegang tot de bestanden hebben.

De in de registraties opgenomen gegevens worden op de aan belanghebbende toegezonden bescheiden (aangiftebiljetten, aanslagbiljetten

enz.) vermeld.

Een afschrift van het toegezonden bescheid is verkrijgbaar.

De belanghebbende kan verzoeken de ten aanzien van hem opgenomen gegevens te verbeteren, te verwijderen of aan te vullen.

Op verzoek wordt schriftelijk beslist.

De gegevens in de registraties opgenomen, worden, behoudens in boven vermeldde gevallen, noch aan belanghebbende noch aan derden bekend gemaakt, tenzij dit nodig is voor de uitvoering van de belastingwet of voor de heffing of de invordering van enige rijksbelasting, dan wel na daartoe door de Minister van Financiën verleende ontheffing.

Bij de invoering van de micro-electronica zullen gegevens van burgers die thans reeds op papier in kaartenbakken en dossiers aanwezig zijn, in verdergaande mate in lokale of centrale geautomatiseerde bestanden worden opgeslagen en met behulp van datatransmissie gemakkelijk te transporteren zijn.

De reeds bestaande regelingen en procedures zullen aan die nieuwe situatie moeten worden aangepast om opslag, transport en verwerking van gegevens te beveiligen.

Ook dan zal duidelijk moeten vaststaan welke rechten de burger heeft op kennisneming van ten aanzien van hem opgeslagen gegevens.

Toekenning van rechten aan de burger zal het doelmatig functioneren van de belastingdienst met micro-electronica-apparatuur niet mogen blokkeren.

Anderzijds moet zoveel mogelijk door het geven van duidelijkheid worden voorkomen, dat de burger een gevoel van onbehagen krijgt ten opzichte van het automatiseringsgebeuren.

6. GROEIPAD

De automatisering bij de belastingdienst is in de loop der jaren tot stand gebracht op grond van beleidsplannen waarmee bestuurlijke richting werd gegeven aan de ontwikkelingen.

Oorspronkelijk waren deze ontwikkelingen vooral gebaseerd op een projectgewijze benadering met de diverse belastingsoorten als basis. Thans wordt meer aandacht gegeven aan een meer geïntegreerde aanpak. Deze aanpak is richtinggevend geweest bij de toekomstkeuzen in het automatiseringsbeleidsplan van 1981.

In dat plan is op de weg van een procesmatige aanpak van de planning in een voortschrijdend kader (1981 t/m 1983, 1984 t/m 1986) een aantal aandachtspunten vastgesteld.

Uiteraard beslaan deze aandachtspunten het gehele fiscale terrein. Niet alle punten hebben betrekking op de heffing en inning van de inkomstenbelasting.

De belangrijkste punten zijn:

- het ontwikkelen van een geautomatiseerd informatiesysteem ten behoeve van douanetaken;
- het ontwikkelen van een geautomatiseerd informatiesysteem ten behoeven van de aanslagregeling;
- het ontwikkelen van direct toegankelijke informatiebestanden ten behoeve van de controle;
- de opbouw van een direct toegankelijk geautomatiseerd bestand van de meest actuele informatie inzake fraude;
- de opbouw van geautomatiseerde bestanden ten behoeve van de administratie en de bestuurlijke informatie ter zake van de bijzondere invordering;
- het ontwikkelen van geautomatiseerde beleidsinformatiesystemen;
- het met behulp van bestaande technische mogelijkheden ontwikkelen van kantoorinformatiesystemen, alsmede het uitbreiden van datacommunicatiefaciliteiten;
- het ontwikkelen van een direct toegankelijk centraal informatiebestand van algemene fiscale gegevens en het met gebruikmaking van moderne communicatiemediã beschikbaar stellen daarvan aan belastingdienstmedewerkers en belastingplichtigen;
- het waarborgen van de betrokkenheid van de medewerkers bij de automatiseringsactiviteiten door onder andere goede voorlichting en een verhoging van de automatiseringskennis;
- het bij de ontwikkeling van de automatiseringssystemen en informa-

tiebestanden betrekken van de aspecten voorlichting en service aan en de privacybescherming van de belastingplichtigen;

- het zoveel mogelijk aansluiten van de geautomatiseerde informatieverwerking van de belastingdienst op de geautomatiseerde administraties van andere overheidsinstanties en belastingplichtigen.

Deze aandachtspunten zullen nader worden uitgewerkt in concrete plannen omtrent informatiesystemen, die in de komende tijd zullen worden ontwikkeld en gebouwd.

Enkele van de nog in ontwikkeling te nemen informatiesystemen zijn opgenomen in bijlage IV.

Bij de ontwikkeling van de nieuwe automatiseringssystemen zullen aspecten van voorlichting en service aan het publiek en privacybescherming sterk benadrukt worden.

De ontwikkelingsmethodieken en de werkwijzen worden in de toekomst aangepast aan de nieuwe mogelijkheden van de techniek in apparatuur en programmatuur.

Aansluitend aan het voorgaande zijn, gezien vanuit het oogpunt van de automatiseringstechniek, tenslotte nog de navolgende opmerkingen te plaatsen.

De bouw van geautomatiseerde informatiesystemen zal zich diene te voltrekken binnen een bepaald, aangegeven raamwerk.

De belastingdienst maakt bij de automatiseringswerkzaamheden thans gebruik van enerzijds een groot centraal computersysteem ten behoeve van de gegevensopslag en in belangrijke mate de gegevensverwerking en anderzijds een datacommunicatienetwerk voor het uitvoeren van een beperkt aantal functies.

Deze situatie is een logisch gevolg van de in het verleden geboden technische mogelijkheden.

De technische ontwikkelingen in apparatuur en programmatuur maakt automatiseringssystemen mogelijk waarmee geleidelijk aan functies die thans centraal worden verricht dicht bij de eigenlijke producenten of gebruikers van informatie kunnen worden gebracht.

Deze aanpak sluit goed aan bij de wijze van werken zoals die bij de rijksbelastingdienst is gestructureerd. Het gaat daarbij immers om een centrale dienst die zijn taken gedeconcentreerd uitvoert.

Overigens zal introductie van automatiseringshulpmiddelen voor sommige eenheden een nagenoeg nieuwe ervaring zijn.

Op dit moment beschikken de ontvangkantoren, de inspecties der di-

recte belastingen (afdeling loonbelasting) en de inspecties der omzetbelasting over terminals.

Deze ontwikkeling zal zich voortzetten.

In dit verband worden genoemd de directies der rijksbelastingen in het kader van mogelijk inspelen op het langs geautomatiseerde weg verzamelen en bewerken van bestuurlijke informatie.

Het is duidelijk dat langzamerhand alle eenheden van de rijksbelastingdienst in versterkte mate met de invloed van de automatisering op hun organisatie te maken zullen krijgen.

De eenheden zullen de automatiseringshulpmiddelen in hun dagelijkse wijze van werken moeten gaan opnemen.

De eigen verantwoordelijkheid van de eenheden, o.a. voor een snelle afdoening zal een belangrijke rol gaan spelen.

Dit alles zal invloed hebben op het kennisniveau van het personeel.

Het vormgeven aan de verdere automatiseringsontwikkelingen is een gecombineerd technisch en organisatorisch probleem waaraan in onderlinge samenhang en op basis van het ontworpen model het hoofd zal dienen te worden geboden.

Het datacommunicatienetwerk van de belastingdienst heeft zich als middel tot gegevenstransport ontwikkeld van een beperkte opzet tot een communicatiesysteem waarvan steeds meer projecten gebruik maken. Deze tendens zal zich tegen de achtergrond van de te realiseren doelstellingen voortzetten.

Dat geldt in het bijzonder als functies binnen het automatiseringsbestel worden verlegd.

De op de verschillende te plaatsen apparatuur zal niet alleen voor transportfunctie kunnen worden gebruikt, maar ook voor het raadplegen en opslaan van de ter ondersteuning van de aanslagregeling, controle, inning e.d., op te bouwen gegevensbestanden.

Een verdere uitbreidingsmogelijkheid is een gegevensuitwisseling met andere (semi-)overheidsinstanties (gemeenten, politie, justitie, enz.).

Tot slot zal het datanetwerk de onderlinge communicatie tussen de eenheden van de belastingdienst kunnen verzorgen.

Bij realisatie van de bedoelde uitbreidingen zullen hoge eisen aan de technische en organisatorische beheersing worden gesteld.

Voor de toekomst is tevens de integratie van geautomatiseerde gegevensverzameling essentieel.

De tot nu toe per automatiseringssysteem in afzonderlijke bestanden opgeslagen gegevens zullen voor een groot deel in geïntegreerde bestanden worden opgenomen.

Zoals reeds eerder werd opgemerkt, zal dit hoge eisen stellen aan de methoden van automatiseringsontwikkeling.

De reeds begonnen invoering van databasemanagement zal een belangrijke voorwaarde zijn voor het slagen van deze opzet.

De mogelijke spreiding van gegevensbestanden naar lokale eenheden zal pas gestalte kunnen krijgen wanneer de gewenste integratie op centraal niveau ver is ontwikkeld.

De geleidelijke groei naar een eindsituatie waarin micro-elektronica in alle geledingen van de belastingdienst zal zijn ingevoerd, zal de nodige jaren vergen.

7. SAMENVATTING

De rijksbelastingdienst is met zijn rond 29.000 ambtenaren een relatief grote overheidsorganisatie.

Dit personeel is verdeeld over c.a. 300 diensteenheden, zoals inspecties en ontvangkantoren.

Hoofdtak van de rijksbelastingdienst is het heffen en innen van alle rijksbelastingen.

Voorts worden taken verricht ten behoeve van derden, waarvan de belangrijkste zijn: de heffing en inning van sociale verzekeringspremies t.b.v. de sociale verzekeringsfondsen, de inning van de onroerend-goedbelastingen t.b.v. de gemeenten en het schoolgeld.

In de loop der jaren is het takenpakket van de belastingdienst in omvang en qua moeilijkheidsgraad belangrijk toegenomen.

Illustratief voor deze toename is de stijging van het aantal belastingplichtigen in de inkomstenbelasting van rond 3 miljoen in 1965 tot rond 5 miljoen in 1980 en de vennootschapsbelasting van rond 45.000 tot rond 142.000.

Ook op andere onderdelen van de belastingheffing zoals de loon-, omzet-, de motorrijtuigenbelasting en de douane viel een belangrijke groei te constateren.

De groei bracht een toenemend aantal administratieve taken op de diensteenheden met zich.

Reeds in een vroeg stadium van het groeiproces heeft de belastingdienst de automatisering ingeschakeld om aan de verzwaring van de administratieve werkzaamheden het hoofd te kunnen bieden.

Van ongeveer 1965 af is geleidelijk een geautomatiseerd gegevensverwerkingsproces opgebouwd, waarin op dit moment zijn betrokken de verwerking van de grote hoeveelheid heffingsgegevens inzake de loon- en inkomstenbelasting, de omzetbelasting, de motorrijtuigenbelasting en de sociale verzekeringspremies, terwijl voorts de betalingen van deze belastingen en premies langs geautomatiseerde weg worden verwerkt.

De automatisering heeft tot gevolg gehad dat de inspecties en de ontvangkantoren werden ontlast van veel massaal en eenvoudig administratief handwerk zoals vervaardiging berekening, adressering en verzending van aangifte- en aanslagbiljetten en vermindering en teruggaven, alsmede de registratie van betalingen en de vervaardiging en verzending van aanmaningen en dwangbevelen.

Het op deze wijze inzetten van automatisering heeft een aantal effecten in het personele en organisatorische vlak gehad, waarvan enkele hier worden genoemd.

De vermindering van de eenvoudige, massale werkzaamheden op de diensteenheden bood de mogelijkheid tot de inzet van daardoor vrijgekomen personeel bij taken van een kwalitatief hoger niveau.

De automatisering heeft in kwantitatieve zin een matigende invloed gehad op de in verband met toeneming van taken noodzakelijke personeelsuitbreiding.

Mede in verband met de toen aanwezige technische mogelijkheden leidde de inzet van automatiserings hulpmiddelen tot centralisatie van werkzaamheden.

Bepaalde werkstromen moesten om der wille van de centrale geautomatiseerde verwerking worden verlegd van inspecties en ontvangkantoren naar het computercentrum van de belatingdienst te Apeldoorn.

De daarvoor nodige uniforme voorschriften en procedures hielden het gevaar in van een gevoel van verminderde betrokkenheid en verantwoordelijkheid bij de lokale eenheid.

Voor al aan dit aspect van de automatisering is voortdurend aandacht besteed o.a. door het geven van voorlichting en het zoveel mogelijk betrekken van de medewerkers uit de belastingdienst bij het ontwerpen van nieuwe automatiseringssystemen.

De verbeterde technische mogelijkheden op het gebied van de datacommunicatie zijn benut door de overbrenging van een aantal automatiseringsfuncties naar de lokale eenheden.

Met behulp van terminals vindt gegevensuitwisseling plaats tussen de inspecties en de ontvangkantoren enerzijds en de centrale computer anderzijds op het terrein van de loon- en omzetbelasting en de betalingsverwerking.

De gevolgen van de toenemende mogelijkheden van automatiseringstechnieken en -methoden zullen in de toekomst ook voor de belastingdienst merkbaar zijn.

Bij de vormgeving van het beleid inzake de verdergaande toepassing van micro-elektronica spelen de laatste jaren een aantal factoren een belangrijke rol.

De nog steeds toenemende omvang van het takenpakket in samenhang met maatschappelijke veranderingsprocessen en de steeds grotere beperking van de financiële en personele arm'slag nopen tot het vinden van wegen tot het op een hoger niveau brengen van doelmatigheid en

doeltreffendheid bij het heffen en innen van belastingen.

Wat de maatschappelijke aspecten betreft, zal een slagvaardig beleid gericht op een verhoging van de verminderde acceptatiegraad van de belastingheffing voorop moeten worden gesteld.

Daarbij zal in hoge mate aandacht worden besteed aan voorlichting en service-verlening aan de belastingplichtigen.

Verhoging van de doeltreffendheid van de belastingheffing wordt o.a. nagestreefd door een meer geïntegreerde aanpak van de werkzaamheden op de diverse deelterreinen van de belastingdienst.

Coördinatie en onderlinge samenwerking met betrekking tot de aanslagregeling en controle- en invorderingstaken van de verschillende dienstvakken staan daarbij voorop.

Voor deze gecoördineerde aanpak is het essentieel te beschikken over meer, goed geordende en snel toegankelijke informatie.

Ook op dit punt kunnen nieuwe toepassingen van micro-electronica een belangrijke steun aan de belastingdienst bieden.

Grote geïntegreerde gegevensverzamelingen direct toegankelijk met moderne media voor de gebruikers op de lokale eenheden vormen het toekomstbeeld.

Al deze toepassingen hebben een positief effect op het doelmatig functioneren van de belastingdienst.

De gegevensverwerking zal efficiënter en sneller kunnen geschieden.

Bij de vormgeving van het beleid inzake toepassingen van micro-electronica spelen fiscaal-politieke, personele en organisatorische aspecten een rol.

Wat het fiscaal-politieke facet betreft, zullen in de toekomst wellicht impulsen uitgaan op wetgevende fiscale maatregelen van de doelmatigheids- en doeltreffendheidsbevorderende mogelijkheden die de micro-electronica zal bieden.

Met betrekking tot de personele en organisatorische aspecten staan centraal zaken als: het streven naar een optimaal werkklimaat voor het personeel en het afstemmen van de automatiseringsontwikkeling op de veranderende organisatie binnen de dienst.

Deelaspecten, zoals het vraagstuk van centralisatie versus decentralisatie van werkzaamheden, zullen hierbij een steeds sterker accent krijgen.

Het vorenstaande in aanmerking genomen, laat het toekomstbeeld van de op toepassing van micro-electronica gebaseerde automatisering bij de belastingdienst zich globaal als volgt schetsen.

Op centraal niveau zullen direct toegankelijke geïntegreerde geautomatiseerde informatiesystemen en -bestanden met vitale gegevens ten behoeve van meerdere functies en taakgebieden zijn geconcentreerd. Ten behoeve van specifieke lokale informatiebehoeften zullen plaatselijke automatiseringsfaciliteiten voor opslag en verwerking van informatie de inspecties en ontvangkantoren ten dienste staan. Minicomputers, tekstverwerkende apparatuur e.d. zullen op deze eenheden hun intrede doen.

In verband met de onderlinge verwevenheid van de belastinggegevens zullen hulpmiddelen voor datacommunicatie de nodige relaties tussen de centrale en decentrale gegevensverwerking tot stand brengen.

Directe invoer en raadpleging van gegevens door de diensteenheden zal verder mogelijk worden.

Op deze wijze ontstaat een informatienetwerk voor de belastingdienst waarin met behulp van geavanceerde apparatuur raadpleging, uitwisseling en verwerking van gegevens plaatsvindt.

Een geleidelijke, participerende aanpak bij de invoering van micro-electronica zal noodzakelijk zijn.

Dit is van groot belang voor de acceptatie van de veranderingen en voor het adequaat toetsen van de in te voeren techniek op kwaliteit en bruikbaarheid.

Het personeel van de belastingdienst zal in dit geleidelijke veranderingsproces uiteraard zijn inbreng hebben.

Hoewel reeds vele massale gegevensverwerkende taken van de dienst in de automatisering zijn betrokken, zal de verdere inschakeling van micro-electronica op onderdelen van de fiscaal-technische en de administratieve verwerking mede kunnen worden gebruikt tot verhoging van de kwaliteit en de servicegraad en verbetering van de effectiviteit van de heffing en de inning van de belastingen.

Zo zal bijvoorbeeld verdere toepassing van de micro-electronica meer ruimte bieden voor de behandeling van de fiscaal-technisch moeilijker gevallen, doordat de computer meer bij de afwerking van de eenvoudige goed verzorgde aangiften zal worden betrokken.

Automatiseringsondersteuning zal voorts in toenemende mate een belangrijk hulpmiddel vormen bij de controle.

Voorts zullen de vergrote mogelijkheden van het ter beschikking krijgen van geaggregeerde beleids- en stuurinformatie een versterkt positief effect hebben op het beleidsvormings en -beslissingsproces.

De beheersing en besturing van het totale werkproces op de verschillende niveaus binnen de dienst kan een hoger niveau bereiken.

In de richting van de belastingplichtige en diens adviseur zal een betere en snellere voorlichting, een verkorting van de wachttijden en in het algemeen een verhoging van de inzichtelijkheid van administratieve procedures kunnen worden bereikt.

Op de voortschrijdende automatisering van de administraties van belastingplichtigen (vooral de ondernemers) en andere (semi-)overheidsinstanties kan adequater worden aangesloten.

In dit verband kan worden gewezen op de in ontwikkeling zijnde automatisering van douanewerkzaamheden.

Voor de loonbelasting verdient de relatie met de loonadministraties van inhoudingsplichtigen aandacht.

Het invoeren van de hiervoor genoemde toepassingsmogelijkheden van micro-electronica zal geleidelijk en met oog voor personele aspecten en een goede organisatorische besturing plaatsvinden.

Op die wijze zal micro-electronica een positief effect op het functioneren van de rijksbelastingdienst kunnen hebben.

BIJLAGE I

Organisatiestructuur Rijksbelastingdienst

Bijlage II. Enkele kwantitatieve gegevens.

I. Door de belastingdienst geïnde belastingen en premies, gerelateerd aan het nationaal inkomen in miljarden gulden.

	Nationaal inkomen tegen netto marktprijzen		Totale belasting- opbrengst	
	Bedrag	%	bedrag	%
1976	218,2	(100)	87,4	(40,1)
1977	237,8	(100)	99,3	(41,8)
1978	255,0	(100)	108,8	(42,7)
1979	269,3	(100)	119,1	(44,2)

2. Personeelssterkte belastingdienst-
dienst

Aantal ingediende aan-
giften loonbelasting

Jaar	Aantal	Tijdstip	Aantal
1974	24.628	1-1-1971	1.858.571
1975	25.293	1-1-1972	1.864.225
1976	26.787	1-1-1973	1.863.116
1977	27.398	1-1-1974	1.872.544
1978	27.848	1-1-1975	1.924.034
1979	28.214	1-1-1976	1.958.156
1980	28.649	1-1-1977	2.004.814
1981	29.049	1-1-1978	2.078.002
		1-1-1979	2.152.624
		1-1-1980	2.215.327
		1-1-1981	2.057.470

3. Aantal loonbelastingkaarten ontvangen van inhoudingsplichtigen.

Jaar	Aantal
1971	9.583.321
1972	9.881.941
1973	9.790.093
1974	10.214.752
1975	10.408.792
1976	10.623.754
1977	11.468.968
1978	12.083.301
1979	12.324.769
1980	13.212.217

4. Aantal ingediende aangiften loonbelasting.

Tijdstip	Aantal
1-1-1971	1.858.571
1-1-1972	1.864.225
1-1-1973	1.863.116
1-1-1974	1.872.544
1-1-1975	1.924.034
1-1-1976	1.958.156
1-1-1977	2.004.814
1-1-1978	2.078.002
1-1-1979	2.152.624
1-1-1980	2.215.327
1-1-1981	2.057.470

5. Overzicht van het aantal afgegeven beschikkingen ex artikel 30 van de Wet op de Loonbelasting 1964.

Jaar	Aantal
1971	81.681
1972	+ 65.000
1973	90.521
1974	140.931
1975	178.333
1976	246.242
1977	271.686
1978	332.379
1979	342.522
1980	451.364

6. Aantal beschreven belastingplichtigen voor de vennootschapsbelasting.

Boekjaar	Aantal
1971	58.865
1972	64.182
1973	72.734
1974	81.769
1975	91.500
1976	100.880
1977	110.533
1978	121.010
1979	131.606
1980	142.000 *

* = Schatting

7. Aantal aangiften Omzetbe-
lasting.

Jaar	Aantal
1971	1.723.993
1972	1.659.347
1973	1.722.379
1974	1.787.764
1975	1.821.786
1976	1.899.864
1977	1.988.451
1978	2.108.995
1979	2.166.921
1980	2.201.562

8. Aantal teruggaven Omzetbe-
lasting.

Jaar	Aantal
1971	254.412
1972	241.412
1973	277.064
1974	311.672
1975	313.817
1976	329.954
1977	364.551
1978	391.234
1979	447.024
1980	473.036

9. Aantal documenten bij invoer.

Jaar	Aantal
1971	3.410.000
1972	3.613.323
1973	3.616.960
1974	3.598.850
1975	3.580.478
1976	4.082.075
1977	4.261.305
1978	4.353.362
1979	4.485.343
1980	4.556.295

10. Aantal documenten der in-
voerrechten en accijnzen.

Jaar	Aantal
1977	7.544.882
1978	7.635.768
1979	7.947.563
1980	7.976.793

B I J L A G E III

OPERATIONELE PROJECTEN

In deze bijlage is opgenomen een overzicht van de belangrijkste bij de belastingdienst in uitvoering zijnde automatiseringsprojecten.

Project Bestanden.

Doel:

Het beschikbaar hebben van identificerende, adreseer- en fiscale gegevens van alle natuurlijke en niet-natuurlijke personen, die voor enig door de rijksbelastingdienst uit te voeren automatiseringsproject van belang zijn.

Aantal geregistreerde natuurlijke personen : 7,8 miljoen

Aantal geregistreerde niet-natuurlijke personen : 350.000

Aantal mutaties per week : 52.000

Project Centrale ontvangersadministratie.

Doel:

Het ten dienste van de ontvangers voeren van een administratie met betrekking tot de inning van de rijksbelastingen, premies volksverzekeringen, onroerend-goedbelasting en schoolgeld, alsmede het verrichten van massale werkzaamheden gericht op de invordering van belastingen en premies.

Aantal betalingen per jaar : 19,6 miljoen

Aantal positieve aanslagen per jaar : 10,3 miljoen

Aantal negatieve aanslagen per jaar : 3,8 miljoen

Aantal berichten in datatransmissieverkeer per jaar : 5,8 miljoen

Het in 1980 geadmistreerde bedrag : 75 miljard

Project Aanslagverwerking.

Doel:

Aan de hand van door de inspecteurs ingezonden elementengegevens berekenen van inkomstenbelasting, premies volksverzekeringen en vermogensbelasting, alsmede de vervaardiging met behulp van de verkregen resultaten van heffings- en inningsbescheiden en administratieve

hulpgegevens.

Aantal elementennota's per jaar	: 7,5 miljoen
Aantal voorlopige aanslagen per jaar	: 2,4 miljoen
Aantal definitieve aanslagen per jaar	: 7,3 miljoen

Project Schoolgeld.

Doel:

Aan de hand van door de inspecties ingezonden elementengegevens het schoolgeld berekenen, alsmede de heffings- en inningsbescheiden en comptabele overzichten vervaardigen.

Aantal elementenkaarten per jaar	: 310.000
----------------------------------	-----------

Project Onroerend-goedbelastingen.

Doel:

Ten behoeve van de gemeenten aan de hand van door de gemeenten ingezonden elementennota's en de door de automatiseringsinstellingen op magneetband ingezonden elementen berekenen van aanslagen onroerend-goedbelasting, alsmede het vervaardigen met behulp van de verkregen resultaten van heffings- en inningsbescheiden en administratieve hulpgegevens.

Aantal aanslagen per jaar	: 4,7 miljoen
---------------------------	---------------

Project Statistiek.

Doel:

Het geautomatiseerd verwerken van beschrijvende statistische informatie bij de rijksbelastingdienst.

Project Loonbelasting.

Doel:

Het voeren van een administratie ten behoeve van de heffing van de loonbelasting en de premies volksverzekeringen ten dienste van de inspecteurs der directe belastingen, alsmede het verstrekken van statistische en bestuurlijke informatie aan het ministerie en de belastingdienst.

Aantal inhoudingsplichtigen	: 300.000
Aantal aangiftenbiljetten per jaar	: 1,8 miljoen

Aantal aanslagbiljetten per jaar : 400.000

Project Omzetbelasting

Doel:

Het voeren van een administratie ten behoeve van de heffing van de omzetbelasting en de bijzondere verbruiksbelasting van personenauto's ten dienste van de inspecteurs der invoerrechten en accijnzen, c.q. der omzetbelasting, alsmede het verstrekken van statistische en bestuurlijke informatie aan het ministerie en de belastingdienst.

Aantal ondernemers : 410.000

Aantal aangiftebiljetten per jaar : 2,5 miljoen

Aantal aanslagbiljetten per jaar : 500.000

Project Motorrijtuigenbelasting.

Doel:

Het voeren van een administratie ten behoeve van de heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting en de daarop verschuldigde opcenten, alsmede het verwerken van de controles op de naleving van de wettelijke bepalingen inzake deze belasting.

Aantal geregistreerde kentekens : 7,7 miljoen

Aantal aangiftebiljetten per jaar : 14 miljoen

Aantal controlegegevens per jaar : 6,2 miljoen

Aantal informatie-opvragingen per jaar : 3,1 miljoen

Opbrengst M.B. : 2,2 miljard

Project landbouwheffing.

Doel:

Het bijhouden ten dienste van de Ontvanger der invoerrechten en accijnzen te 's-Gravenhage van een administratie ter zake van heffingen verschuldigd voor in- of uitgaande landbouwgoederen.

Aantal formulieren per dag : max. 900

Aantal betrokken posten Tarief van invoerrechten : 600

B I J L A G E IV

TE ONTWIKKELEN INFORMATIESYSTEMEN.

Project Ondersteuning aanslagregeling.

Doel:

Het ondersteunen van de aanslagregeling door verbetering van de mogelijkheden tot selectie, planning en uitvoering.

Vooraf de massale werkzaamheden komen in aanmerking voor optimalisering door inzet van geautomatiseerde technieken.

Project Ondersteuning controle.

Doel:

Het optimaliseren van controleresultaten door een verbeterde selectie en planning van de werkzaamheden aan de hand van algemene en persoonsgebonden informatie over belastingplichtigen en ondernemers, alsmede door verbeterde methoden inzake controle van en toegang tot geautomatiseerde administraties

Project Bestuurlijke informatievoorzieningen.

Doel:

Het scheppen van voorwaarden voor en het coördineren van gezamenlijk gegevensverbruik:

- het verzamelen en gedurende lange tijd bewaren van de gegevens die voor de heffing en inning van de rijksbelastingen van belang kunnen zijn;
- het rechtstreeks en op meerdere ingangen toegankelijk maken van die gegevens voor raadpleging en wijziging door de onderscheiden dienstonderdelen;
- het ontwikkelen van methoden en technieken om die gegevens dienstbaar te maken aan het doelmatig functioneren van de rijksbelastingdienst.

Project directe invoer van gegevens.

Doel:

Het verbeteren van gegevensinvoermethoden door verlegging van con-

versiehandelingen in de richting van de gegevensbron en de aanlevering van gegevens op direct voor de computer leesbare media.

Project Kantoorautomatisering.

Doel:

Het ondersteunen van administratieve werkzaamheden op inspecties, ontvangkantoren en andere eenheden (zoals de rijksaccountantsdienst) met behulp van kleinere systemen.

Dit omvat de inzet van kantoorautomatiseringsfaciliteiten, zoals tekstverwerking en micrografie en de geautomatiseerde vastlegging en raadpleging van afzonderlijke administraties met behulp mini-computers.

Als aanzet tot een totaalconcept op dit terrein worden aan de hand van de geïnventariseerde behoeften praktijkproeven in gang gezet.

Daarna zullen deze faciliteiten in de vorm van modules aan de dienst ter beschikking worden gesteld.

Project Voorlopige aanslagregeling.

Doel:

Het beperken van de massale werkzaamheden ter inspectie, verbonden aan de voorlopige aanslagregeling inkomstenbelasting, premieheffing en vermogensbelasting, o.a. door gebruikmaking van historische gegevens en van rechtstreeks door belastingplichtigen beschikbaar gestelde gegevens.

Overzicht van reeds verschenen publikaties van de Stichting Toekomstbeeld der Techniek

1. Toekomstbeeld der Techniek; ir. J. Smit, 1968
2. Techniek en Toekomstbeeld, Telecommunicatie in telescopisch beeld; prof. dr. ir. R.M.M. Oberman, 1968
3. Verkeersmiddelen; prof. ir. J.L.A. Cuperus, prof. ir. J.H. Krietemeijer, ir. G. Veldhuyzen, ir. F. Oudendal, prof. ir. G.J. van der Burgt en prof. ir. H. Wittenberg, 1968
4. Hoe komt een beleidsvisie tot stand? ir. P.H. Bosboom, 1969
5. De overgangsprocedures in het verkeer; prof. ir. J.L.A. Cuperus, prof. dr. L.H. Klaassen, mr. R.J.H. Fortuyn, mr. M.G. de Bruin, A. Blankert, mr. Th. van der Meer, drs. J.A. van de Kamp, prof. drs. E.A. van de Poll, ir. G.C. Meeuwse, A.M. Lels, mr. M. van den Bos en E. van Donkelaar, 1969
6. De invloed van goedkope elektrische energie op de technische ontwikkeling in Nederland; dr. P.J. van Duin, 1971
7. Electrical energy needs and environmental problems, now and in the future; ir. J.H. Bakker, prof. dr. J.J. Went, dr. K.J. Keller, ir. A.J. Elshout, H. van Duuren, ir. J.L. Koolen, P.E. Joosting, dr. J.C. ten Houten, J.A.G. Davids, prof. dr. J.A. Goedkoop en ir. M. Muysken, 1971
8. Mens en milieu: prioriteiten en keuze; ir. L. Schepers, dr. ir. W.J. Beek, prof. dr. D.J. Kuenen, prof. H. van Genderen, dr. ir. L.J. Revallier en dr. ir. H. Hoog, 1971
9. Het voeden van Nederland nu en in de toekomst; prof. dr. ir. M.J.L. Dols, drs. J. de Veer, dr. C. Engel, prof. dr. J. Boldingh, prof. dr. H. Doorenbos, drs. W.C. Bus, ir. H. Glazenburg en prof. dr. A.G.M. van Melsen, 1971
10. Barge Carriers; some technical, economic and legal aspects; drs. W. Cordia, mr. G.J.W. de Vries en ir. N. Wijnolst, 1972
11. Transmissiesystemen voor elektrische energie in Nederland; prof. dr. J.J. Went, ir. A. Govers, drs. M.C. Lelie en prof. ir. H. Wiggerts, 1972
12. Elektriciteit in onze toekomstige energievoorziening: mogelijkheden en consequenties; dr. ir. H. Hoog, ir. P.J. Wemelsfelder, prof. ir. D.G.H. Latzko, dr. D.J. Kroon en prof. ir. J.J. Broeze, 1972
13. Communicatiestad 1985: elektronische communicatie met huis en bedrijf; prof. dr. ir. J.L. Bordewijk e.a., ir. D. van den Berg en dr. W. Horn, 1973
14. Techniek en preventief gezondheidsonderzoek; dr. M.J. Hartgerink, prof. dr. H.H.W. Hogerzeil, prof. dr. ir. P. Eykhoff, prof. dr. J.C.M. Hattinga Verschure, prof. dr. H.J.J. Leenen, dr. P. Gootjes, prof. dr. A.H. Wiebenga en ir. D.H. Bekkering, 1973
15. Technologisch verkennen: doelstellingen en methoden; ir. A. van der Lee, drs. Th.M.A. Bemelmans en dr. ir. W.J. Beek, 1973
16. Mens en milieu: beheerste groei; stuurgroep en werkgroepen voor milieuzorg, 1973
17. Mens en milieu: zorg voor zuivere lucht; stuurgroep en werkgroepen voor milieuzorg, 1973
18. Mens en milieu: kringlopen van materie; Stuurgroep, Werkgroepen, Milieuzorg, 1973
19. Energy Conservation: ways and means; edited by J.A. Over and A.C. Sjoerdsma, 1974
20. Voedsel voor allen, plaats en rol van de EEG; prof. dr. J. Tinbergen, prof. dr. ir. J. de Hoogh, dr. J.R. Jensma, prof. drs. J. de Veer, ir. I.B. Warmenhoven, dr. ir. A.W.G. Koppejan, ir. K.K. Vervelde en dr. ir. W.J. Beek, 1976
21. Stedelijk verkeer en vervoer langs nieuwe banen?; redactie: ir. J. Overeem, 1976
22. Materialen voor onze samenleving; redactie: ir. J.A. Over, 1976

23. De industrie in Nederland; Verkenning van knelpunten en mogelijkheden; redactie: ir. H.K. Boswijk en ir. R.G.F. de Groot, 1978
24. Toekomstbeeld der industrie; prof. dr. P. de Wolff, drs. R.F.M. Lubbers, dr. ir. H. Kramers, prof. ir. J. in 't Veld en mr. G.A. Wagner, 1978
25. Arts en gegevensverwerking; redactie: ir. R.G.F. de Groot, 1979
26. Bos en hout voor onze toekomst; redactie: ir. T.K. de Haas, ir. J.H.F. van Apeldoorn en ir. A.C. Sjoerdsma, 1979
27. Steenkool voor onze toekomst; eindredactie: ir. A.C. Sjoerdsma, 1980

Overige uitgaven:

De innovatienota; een aanvulling; ir. H.K. Boswijk, dr. ir. J.G. Wissema en prof. W.C.L. Zegveld, 1980

Deze publikaties zijn schriftelijk te bestellen bij:

Stichting Toekomstbeeld der Techniek
postbus 30424
2500 GK DEN HAAG

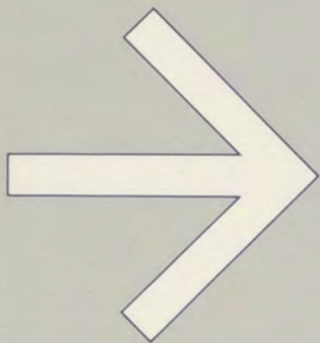
28. Distributie van consumentengoederen; informatie en communicatie in perspectief; redactie ir. R.G.F. de Groot, 1980 (ISBN 90 6275 052 4)
29. Wonen en techniek; ervaringen van gisteren, ideeën voor morgen; redactie: ir. J. Overeem en dr. G.H. Jansen, 1981 (ISBN 90 6275 053 2)
30. Biotechnology: a Dutch Perspective; edited by J.H.F. van Apeldoorn, 1981 (ISBN 90 6275 051 6)
31. Micro-elektronica in beroep en bedrijf: balans en verwachting; ir. H.K. Boswijk e.a., 1981 (ISBN 90 6275 064 8)

Bij deze studie behorende deelstudies zijn los verkrijgbaar

- 31-1 Micro-elektronica: de Rundveehouderij;
- 31-2 Micro-elektronica: de Grafische industrie en Uitgeverijen;
- 31-3 Micro-elektronica: Procesinnovatie in de sector Elektrometaal;
- 31-4 Micro-elektronica: Produktinnovatie van consumentenprodukten en diensten voor gebruik in huis;
- 31-5 Micro-elektronica: het Ontwerpproces;
- 31-6 Micro-elektronica: het Bankwezen;
- 31-7 Micro-elektronica: het Kantoor;
- 31-8 Micro-elektronica: het Reiswezen;
- 31-9 Micro-elektronica: de Belastingdienst.

Publikaties 28 en later zijn verkrijgbaar bij de boekhandel of bij de uitgever:

Delftse Universitaire Pers
Mijnbouwplein 11
2628 RT DELFT.

delftse universitaire pers

